Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 14 декабрь, 1978 шу. ● № 149 (5969). ● Мах 2 кепиг.

ЛОРАДЕ ИСТОРЕИ КУЛЬТУРАИ ПАМЯТНИКАШ

Культурни тIехьале кхомбеш лелаярах йола ленински идеяш чулоацаш я 11 декабре РСФСР Лакхехьарча Совета халкъа образоване, Iилма, культура комиссеи законаш увттадара предположеней комиссеи цхьанача заседане хьежа йола «Историн культураи памятникаш лорадарахи пайда эцарахи» долча РСФСР Закона проект.

Депутата Е. П. Никитина яьча депутатий кийчон комиссе доклада тIа а депутатий къамаьлашка а белгалдаьхар, историн культураи памятникаш знаней, опыта, кхоачалургйоаца халкъа хьаькъала ганз хилар. Уж тIа-тIа дукхагIа хулаш йоагIа. ХIанз укх сахьате Российски Федераце да пачхьалкхено лорадеш дола историе, археологе, городашъяреи архитектураи, искусства 26 эзар памятник.

Законопроект оттаьй КПСС XXV съезда культура хьаяра хьакъехьарча решенешка, СССР Конституцеи РСФСР Конституцеи положенешка, «Историн культураи памятникаш лорадарахи пайда эцарахи» долча СССР Законага хьежжа.

Белгалдоахар, кердача законо социалистически культура дIахо дегIайоалаяра, патриотизма уйлаш хьахилийтара, гражданашта идейно-нравственни, интернациональни, эстетически кхетам балара гIулакх тоадара гIо дергхилар.

Комиссеша могайир законопроект, РСФСР Лакхехьара Совет хьажийта дIачу а елар.

(ТАСС).

СОФИЕРА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КОНФЕРЕНЦИ

СОФИЯ, 12 декабрь. (ТАСС). Тахан укхаза хьайийллай «Социализми коммунизми хьалъяр, дунен дегIаахар» яхача темах йола БКП ЦК-ас «Дунени социализмаи проблемаш» яхача журналаца цхьана вIашагIтеха дунен халкъашта юкъера теоретически конференци.

Конференце балха юкъе дакъа лоацаш я 70 совгIа коммунистически болхлойи партей, революционно-демократически партей, къамийкортамукъален боламий делегацеш. КПСС делегацена керте ва КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев.

Конференци хьайийллар БКП ЦК Хьалхарча секретара, НРБ Пачхьалкхен совета Председателa Т. Живкова.

Конференце къамаьл дир Б. Н. Пономарева.

Иттлагlча пятилетке хьалхашка латтача керттерча декхарех цаI да производства эффективности балха дикали лакхъяр. Из ларде а лувцаш, хьинар кхо ца деш къахьега деза берригача болхлоша, инженерно-технически балхахоша, гIулакхерча наха кийчъю продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара, из дукхагIа яхаргйолаши цунга дIадодар кIезигагIа долаши хилийтара. Цу даькъе дика кайоал пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал хьалха кхоачашъяра, укх шера йиъл агIча квартала план тIеххоачаш а еш, тIадоагIача шера толаме къахьегара йола лард йоллара Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединенен ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводен коллективаша дIайолаяь инициатива раьза хинна хьаллаьцача вай республикерча къахьегамхой.

ЛАКХЪЕ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛ

Арахеца продукци дикагIа хилийтара болх къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода болхлоша. Укхаза кийчъеча бархI продуктана пачхьалкхен дикала Знак еннай. Заводе еррига арахецача продукцех 77 процент пачхьалкхен дикала Знак йолаш я. Цун керттердар да производства технологи эргаьккха тоаяра, материальни къахьегамен ресурсаш кхояра, болхлой къахьегама хьалаш тоадара, арахеца массе а тайпара продукци ма-могга дикагIа хилийтара, къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара тIадерзадаь укхаза дукха балхаш деш хилар. Кийчъю продукци дикагIа хилийтара хIаранена тIалатта бехктокхам айбаьб, социалистически яхьа кулгалделга цIенхаштта тоадаьд, брак йоацаш продукци арахецарий опыт шерра йоаржа а еш, цох бизза пайда ийбу. Продукце дикала ди долча хана, болхлой производственни совещанешкеи собранешкеи каст-каста дувц кийчъю химически продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара дола дешаш.

Производства эффективности балха дикали лакхъяра еррига шоай торонаш оарцагIа а яьха, кийчъю продукци дикагIа хилийтара бола болх иштта дика вIаштIехьбаьккхаб пачхьалкхен дикала Знак йолаш ах бIаьннел совгIа швейни издели арахецача Грозненски швейни производственни объединене, «Красный молот» завода, ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» завода, производственно-товарни контора, Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача, Грозненски «Электроприбор» заводий, кхыча предприятей коллективаша.

Иттех шу хьалха республикерча промышленни предприятешка пачхьалкхен дикала Знак йолаш арахецаш хиннар массехк тайпара продукци мара яцар. Укх шера хьалхарча шера яьча итогех 96 тайпара из продукци арахецаш я республикерча промышленносте. Ала дезаш да, из боккха толам хилари цу лоархIамеча гIулакха укх тIеххьарча хана къаьстта чIоагIа йоакхо еш хилари.

Массе а тайпа продукци дикагIа хилийтара республикерча дуккхача промышленни предприятей коллективаша дика толамаш доахе а, цхьайолча коллективаша кийчъю продукци чIоагIа эсала я. Из гIулакх чIоагIа Iатгъ производства эффективности балха дикали лакхъяра, хIара коллектива шин а иштта республика а экономика айяра. Иштта чарех цаI я Грозненски № 3 йолча маькх еча завода коллектив. Дукха ха йоаццаш цо кийчъеча продукцега хьежача 10360 килограммах брак йир 746 килограмм маькха-булочни изделеш. Трикотажно-галантерейни объединене хьежа 490 издели ерригаш а брак а еш, предприятена 1534 сом зе хилар.

Продукци дикагIа хилийтара болх къаьстта эсала вIаштIехьбаьккхаб Назрановски Малгобекски кирпичкаш еча заводашка, Назрановски трикотажни фабрике, «Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча производственни объединене, шурий комбинате, «Металлист» яхача заводе, кхыйолча предприятешка.

Производства эффективностен дикален пятилетке дIахо иштта къахьега йиш йоацилга дика кхетаде деза цар а брак йолаш продукци кийчъеча предприятей коллективаша а. Продукци ма-могга дикагIа хилийтара берригa болхлой, инженерно-технически балхахой оарцагIбаха беза хIара предприятие кулгалхоша, общественни организацеша. Из болх миштта вIаштIехьбаьккхаб хьожаш хадданза тIахьожам а лоаттабеш. Продукци дикагIа хилийтара дешашка хадданза хьожаш хила беза ОТК, НОТ лабораторей болхлой, халкъа тIахьожамхой. Сакхат доацаш продукци арахецара наькъаш дIа а довзийташ, шерра йоаржае еза брак ца нийсйолийташ продукци кийчъерий дикагIйола опыт.

Рационализаторашеи изобретателашеи кийчдаь кердадараш, Iилманеи техникане карагIдувлараш тIехьа а ца тетташ сихха производствана юкъехкувла деза. Цу даькъе боккха бехктокхам тIалатт ВОИР-а, НТО общественни организацешта. «Дикала пятилеткана — болхочун тешам» яхача девизагIа къахьегаш барий мугIараш ма-могга шерде доагIа, хьаеш йола продукци дикеи тIехдикеи мара ца хилийтара хIаранена тIалатта бехктокхам ай а беш. ЦIенхаштта къовсам лоаттабе беза ОТК болхлоша, халкъа тIахьожамхоша брак йолаш продукци кийчъеращца, технологически процессаш, къахьегамеи производственни дисциплина телхаеращца.

ХIара предприятие кулгалхоша, общественни организацеша чIоагIа терко е езаш гIулакх да продукце дикала управлене яра йола комплексни система производствана юкъейоалаяр, «Продукце дикала дихан-ханнахьа чакхдахар, нийслу кхоачамбоацараш дIададахара берригa болхлой оарцагIбахар, цкъа дIаелча юха ца ерзаеш продукци арахецарий, брак йоацаш из кийчъерий мугIараш шердар. Иштта болх барца мара вIаштIехьдаргдац кийчъеча продукце дикал лакхъе. Цу гIулакха мел эша хьалаш, торонаш, кхоачамаш хIара предприятие долаш да. Царех бизза пайда эцар да керттердар.

Производственни эффективности арахецача продукце дикали хадданза лакхъяра хьалхашка оттадаь декхараш дизза чакх а доахаш, цхьаккха коллектив хила йиш яц деррига технико-экономически хьокхамашта пятилетка кхоалагIча шера плани тIанийца социалистически декхарашi толамца кхоачаш ца деш.

ЙОККХА КОТАЛО

ГРОЗНЕ ПРОМЫШЛЕННОСТО ПЯТИЛЕТКА КХАЬ ШЕРА ПЛАН ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯЬЙ

КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, «ХIара балха денна — дикала Знак!», «ТIехьабусараш боацаш бе болх!» яхача девизегIа шерра социалистически яхь а йоаржаяь Грозне промышленни предприятей коллективаша ханал хьалха, 12 декабре, кийча продукци маьхала яккхарен къахьегама овсарле лакхъярен пятилетка кхаь шера план кхоачашъяьй.

Ер шу чакхдалалехьа кхаь шера планал совгIа хьа а яь маьхала йоаккхаргья 50 миллион сома маьха совгIа продукци.

Пятилетка дIайолаелча денз арахеца йолаяьй керда 245 издели, лакхерча дикала категорех йоача продукце номенклатура 2,7-зза дукхагIа хиннай, е ерригача продукцех 29,3 процент цу тайпара я.

1976 шера денз производствана юкъейихьай 22 миллион сом пайда баь 14 эзар совгIа рационализаторски предложении изобретении.

Пятилетка кхаь шера планаши декхараши кхоачаш деча шоашкара доагIаш дола дакъа юкъедихьад Старопромысловски Заводской районий коллективаша, «Старогрознефть» НГДУ, «Промавтоматика» НИЮ опытни завода, швейни производственни объедиене, чхьагIар-кольчий комбината коллективаша. Кхаь шера план ханал хьалха кхоачашъяьй города промышленни предприятей 26 коллективо.

3,5 эзар совгIа производства хьалхалаттари новатори ва 1980 шера чотах болх беш. Царна юкъе я Старогрозненски УБР-ера Н. М. Шулкин керте латта бурувдетта бригада, «Союзавтоматстрой» ВНИЮ опытно-экспериментальни завода А. П. Тимошенкос кулгаду наладчикий бригада, «Красный молот» завода заточник А. Н. Михайловский, швейни объедиене резчик А. Х. Иевев, кхы дукхабараш.

Керда лоархIаме мул баьккхаб. Грозне промышленноста къахьегамхой дага ба дийлагIа шерен бIарччача пятилеткан планаш а декхараш а ханал хьалха кхоачашде.

ДукхагIа мовхьаш...

«Грознефть» объединенена чуйоагIача технологически транспортеи спецтехникаи Грозненски управлене коллективо иттлагIча пятилетка кхаь шера мовхьаш дIа-юха кхахьара план 31 июле кхоачашъяьй, хIаьта укх шера 11 бетта коллективо дIа-юха дихьа мовхьаш шера планал совгIа 392,3 эзар тонн да.

Цу толамашта юкъе шоай дакъа дихьад рационализатораша а. Цар предложенеш балха юкъеяхьаро 14 эзар сома пайда баьб.

Из лоархIаме гIулакх деча къаьстта белгалбаьнна ба деза мовхьаш кхухьача автомашиний водителаш Магомаев Лаьча, Астапов Николай, Погосов Ширин, Бакишев Борис, Русяйкин Василий, Муртазалиев Ширвани, Доев Мухьмад, иштта кхыбараш а. А. ТИЩЕНКО.



Грозненски «Электроприбор» заводе арахецаш йолча копировальни множительни аппаратий дог аьле оал предприяте ворхIлагIча цехе арахецача селенированни электрофотографически цилиндрех. 1976 шера цу цеха коллективо арахецача лакхе белгалъяьккхача продукцена пачхьалкхен дикала Знак еннай.

ТIехдика мара продукци ара ца хецаш, шоай тамагIаш а долаш къахьегаш дукха болхлой ба укхаза. Царех ва селенови производства аппаратчик, коммунистически къахьегама ударник, коммунист, «Социалистически яхье котваьннар» яха сийлен Знакаш лелаеш вола Сулейманов Нажмудин Султанович. ТIехдика мара цо продукци ца кийчъеш хиларах ОТК болхлой тIахьожам боацаш дIайохийт цун продукци. Юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 120 — 130 процент кхоачашъю Нажмудин Султановича. Цудухьа заводерча болхлошта юкъе эггара хьалхарчарца рапорт делар цо пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъярах.

Ше кийчъеча продукцена юкъе цхьаккха тайпа сакхат ца нийсдолийташ къахьегаш я коммунистически къахьегама ударник Осколков Петр Титович керте латтача аппаратчикий бригада. Цо кийчъю еррига продукци пачхьалкхен дикала Знак йолаш я. СССР керда Конституци тIанийца шу дузача денга кхачалехьа пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачаш а яь, хIанзлe а тIадоагIача шера календарагIа цо арахийцай итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) кийчъеча продукцега хьожаш ба аппаратчик Н. Сулеймановии аппаратчикий бригадир П. Осколковии.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТIЕХХОАЧАШЪЯЬЙ КХАЬ ШЕРА ПЛАН

КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеша дегаш гIоздаьхача «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша хьинар айденна къахьег укх деношка. Мехкдаьтта даккхара пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал дуккха хьалха кхоачаш а яь, 13 декабре денз тIадоагIача шера январь бетта шоллагIча декада чотагIа «Iаьржа дошув» доаккхаш ба уж. ХIанзле а кхаь шера планагIа лаьрхIачул совгIа цар даьккхад 118400 тонн мехкдаьтта. Ер шу чакхдалалехьа заданел совгIа управлене коллективо кхы а доаккхаргда массехк эзар тонн мехкдаьтта.

Мехкдаьттеи гази йоахача управлене РИТС-ашта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха латташ я Газиев Кант Юсупович керте латтача шоллагIча инженерно - технологически служба коллектив. Планал совгIа управлене даьккха мехкдаьтта деррига а хIана дац аьнна цо даьккха да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Эггара хьалха...

КПСС ЦК ноябрьски Пленума решенеш кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай коллективаша. Цу яхье хьалха латташ хьайоагIа Карпенко Анатолий Михайловича кулгалду «Л-35» установка коллектив. Мехкдаьтта продукци арахецара укх шера план заводерча установкашта юкъе эггара хьалха, 10 декабре, кхоачашъяьй цо. Ер бутт бовлехьа планагIа лаьрхIачул совгIа технологаша арахецаргья итташ эзараш сомий маьха товарни продукци.

Къаьстта дика къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаш хиларца белгалбаьнна ба воккхагIвола оператор Ладнев Александр Николаевич керте латта йиълагIча сменера технологаш. Укхаза шоай новкъосташта хьокхам телаш болх беш ба оператораш С. А. Ахмадов, В. А. Шамардин, кхыбараш.

С. ТЕЛЬНОВА,
А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода инженер-экономист.

Ремонтникаш болча

РЕПОРТАЖ

Гурахьен Iайн планагIа тоае еза еррига трактораш, тIехьаювза инвентарь 23 февраль тIакхоачаш кийчон мугIаре дIаоттае дош деннад Шалински района «Джалка» совхоза механизатораша. Дагалаьцар чакхдаккхар духьа еррига шоай торонаш оарцагIъяьха къахьегаш а ба.

Совхоза механически мастерской дIачувоаллаше а аьтта оагIорахьа хьалтеха хьокхамий Улг доалл. Мастерске болх беча 23 сага тайпан цIераш я цу тIа. ХIаранена духьала оттаяьча проценташа хьахьокх декхараш мел дика кхоачашду. Гуш да шин балха нормах лоархIа ца веш саг воацилга.

Хьокхамий Улга уллув хьалтеха йоалл хоза кийчъяь керда «Молни». Из арахийцай мастер - наладчик волча Юсупов Мовлде, моториста Абуязидов Мувсай, сварщика Ибрагимов Аюба, слесарь - инструментальщика Дагаев Руслана, цIаста пхьара Насуханов Iабдуллай сийна. Хьалхарча дийнахьа 150 процент совгIа кхоачашъяьй царех хIаране шоай балха нормаш.

...ТIоа сегача санна цIаьхха сийрдаювл вешта а сийрда йола керттерча цеха помещени, тIаккха кхы а кхы а. Сварщикий болх ба из. Еттача жIовнаша деча таташа низткъа мара хьахазийтац наха деш дола къамаьл. Чуйнна болх беш ба берригаш а. Йиитта трактор латт цехе. Царех цхьаннена гонахьа хьувзаш массехк саг ва. Техника мел дика тоаю хьожаш йолча комиссена юкъебоагIа нах ба уж: мастерске заведующи Кадацкий Иван, механик-контролер Абазов Махьма, трактор йолча бригада бригадир Хушумов Махьмад. Царел совгIа укхаза ба механизатораш Борщигов Iалин цун воI Iалаши. Цар тоаяь трактор я комисси хьожаш яр. Акта тIа тIехдика оценка а оттаеш, цу шин механизатора баь болх могабир комиссе. Цул совгIа, белгалдаккха доагIа, итт дийнахьа тоае езаш хинна трактор цу шинне кхаь дийнахьа тоаяь яьккхалга.

Цеха чура арайоаккх шоай трактор БорщиговгIар. Цунна меттел ший яр чуйоалаю Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Борщигов Лакас.

— БорщиговгIар мара кхы трактористаш бац шун совхозе? — хетт аз заведующега.

— Хьо волаш иштта нийсделар-кх е гIулакх, духьала мел нийслу механизатор БорщиговгIар волаш, — аьлар, вела а къежа, Кадацкий Ивана.

— Гурахьен Iайн масса трактор тоае езаш ба шун мастерскера болхлой? —хетт аз.

— Ерригаш а 112 трактор я боахаме. «Сельхозтехника» Урус - Мартановски объединене тоае езараш а йолаш, планагIа 37 я тоае езаш, хIаьта тха мастерской болхлоша тоае еза царех укх квартале 12-тен тIадоагIача шера цхьоалагIча квартале 19-тен. ХIанз мастерске чура араьннар а тIехьа лаьрхIача 9 трактор тоаяь яьккхай, — йоах заведующе.

— Укх квартале тоае еза трактораш 20 декабрь тIакхоачаш тоаяь йоахаргхиларах шеко яц, — тIатох Кадацке аьнначоа Абазов Махьмас. — ХIана аьлча хIанз мастерске латтача 14-нех шиъ дукха хIама ца эшаш тоаяь я. Кхоана мастерскера араяргья уж. Кхы цаI хIанз тоаеш латт, запасной оатхалаш йолаш я. Керда шу тIакхачалехьа графикал совгIа, кIезигагIа яле а, кхы а кхо трактор тоае дага я тха коллектив.

Наьха балха хьалаш, къахьегам мел дика вIаштIехьбаьккхаб хьажа долх тхо кхыча цехашка.

Моторaш тоаду цех. Сийрда, йIайха я чухьнахьа. Мастерске ерригача помещенешка хица йIоахъю батареяш йоахк. Кулг тоха йиш йоацаш йIайха я уж. Укхаза болх беш ба Абуязидов Мувсаи Тупчиев Гиланиi. Мувса трактора мотор тозбеш воалл, хIаьта Гилани — автомобила бар.

— «Сельхозтехника» Аргунерча отделене тоадаь хьадахьача автомобилий моторех кIезигагIа дале а пхелагIа дакъа укхо юхатоаду, — йоах Гиланех Кадацке. — Иштта къахьегаш ва Мувса а. Дика тоадац «Сельхозтехнике» моторaш.

Лакхе цIераш яьхачарел совгIа дукха ба мастерске балха гонзал дика караерзаяь, йоккха балха опыт йола нах. Иштта, токарь Абуязидов Асланбек, аьшкапхьар Арсамиков Мувса, слесарь Ибаев Мовсар, вулканизаторщик Идерзаев Насруди, газоэлектросварщик Болтыкаев Умалт, кхыбараш. Техника тоаеча хана тишъеннача чарна меттел тIаоттаеча оатхалех кIезигагIа яле а 30 процент цар шоаш хьаяьи тоаяьи хул.

Балха хьалех лаьца Абуязидов Мувсас дувц:

— Тхона эшачун йоакхо яьй кулгалхоша. Луш спецбарзкъаш да, помещени чу йIайха я, хIама даа безам хилча гаьна йоацаш столови я, балха хьа а цIа а лаьрхIа хьакъоастаьча машинаца кхувл. Безам болчоа дIайха хий а долаш лувча душ я. Иштта запасной оатхалаш а дукхагIа яларе тха гIулакхаш кхы а дикагIа хургдар.

Моторaш тоадеча цехе болх бечар санна дика вIаштIехьдаьхад балха хьалаш кхыча цехашка а. Цхьабакъда царца къамаьл деш цхьацца кхоачамбоацараш а гучадаьлар. Масала, хIара дийнахьа тела езаш йола шура наггахьа мара лац унахцIенонна кхераме дола балхаш кхоачашдеча наха: аьшкапхьараштa, сварщикашта, аккумуляторщикашта. Цул совгIа, цхьайолча цехашка латта токарни, слесарни станокаш хувца еза ха тIехъяьннай. Тишъенна йола уж каст-каста йох. Цу гIулакхо лохъю наьха къахьегама овсарле. Къамаьл деш цхьан саго хьоаяц ЦIе уголок. Из мастерске йоацаш я.

Шеко яц уж кхоачамбоацараш дIададьхача наьха, къахьегама овсарле кхы а лакхлургхиларах.

М. ХАМАТХАНОВ.

Графикал хьалхагIа

Юртбоахама техника дикеи ханал хьалхагIеи тоаяь яккхара Сунженски районе йоаржаяьча яхьа инициатораш а наурций кхайкарал хьалхагIа хьаллаьцараш а ба «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизатораш. Цу деша бехктокхам тха коллективе хIаране кхетабу. Цудухьа сихденнад ремонтни балхаш.

Тоае езаш я 70 трактори 18 комбайни, тIехьаювза дуккха инвентарь, цу даькъе IV-ча квартала планах — 24 трактор, тоаяь яьннай 21. Бутт чакхбалалехьа, укх шера тIанийца социалистически декхараш кхоачаш а деш, ши трактор кхы а кийчъергья.

Техника тоаеча дакъа лоацаш кхоъ звено я. Царна юкъе яьржача яхье хьалха латташ хьайоагIа Ребиков Василий керте латта звено. Звеньевой санна говзал йола болхлой ба цун новкъостий Сергеев Николай, Коржуков Николай. Цар тоаяь машин тешаме хул балха.

Еррига коллектив хьайицача цу тайпара опыт йола говзанчаш кIезига бац ремонтникашта юкъе. Масала, токараш Лебеденко Леонид, Матвеев Николай. Цу шинне яь оатхал заводера арахийцачул башхагIа хилац.

ЦIераш яха йоагIа техника тоаеча доккха дакъа лоацача сварщика Рынгин Анатоле, кузнеца Романов Василе. Уж ветеранаш хиларал совгIа, массехк професси йолаш болхлой а ба.

Иштта дика специалисташ ба комбайнаш тоаеча хIанз къахьегаш бола мастер-наладчик Литвиненко Николай, слесараш Стрельников Константин, Шереметьев Сергей. ДукхагIбола болх цар баьб хIанз колхоза машиний коа латта 5 комбайни 6 жаткеи тоаеча. Ден нормаш 130—140 процент кхоачашъю царех хIаране.

Къахьегамхой балхацара безам дикагIа хилийтара пайда эцаш я тайп-тайпара моральни материальни стимулаш. Масала, планах бетта тоае йоагIаш 11 трактор я. Из план тIеххоачашъяьча звенона карара кара тела цIе вымпели доагIача алапел совгIа 5 процент ахчан совгIати лу.

Дика вIаштIехьдаьхад болх бечарна эша бытовой гIулакхаш. Мастерской помещени йIайхеи сапаргIатеи я, болх беш я душ. Ремонтникашта лаьрхIа салоIача хана деша керда журналаши газеташи, тайп-тайпара ловзараш чудола цIа а да.

Йоакхо ю оаха къона ремонтникаш кийчбара. «Сельхозтехника» районерча объединене профтехучилище хьайиллача курсашка механизаторий говзал Iомаеш ва 30 зIамига саг. БIаьсти кхашканара балхаш деча хана техникага шин сменагIа болх байта лаьрхIа а дIахо механизатораш тоъал хилийта а Iомабу уж.

Оахош денна дош кхоачаш а деш, еррига трактораш, тIехьаювза инвентарь тоаяь яккха лерхI оаха 23 февраль тIакхоачаш, хIаьта комбайнаш — соахкарчул ши бутт хьалхагIа, 1 апрель тIакхоачаш. Иштта бIаьстан балхашта кийчо яра тIахьех оаха районерча боахамий механизатораш а.

П. БОБРОВСКИЙ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза керттера инженер.

ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТ

ЦУН ДЕГАГIОЗ

Грозненски ремонтно-механически заводе хьалхарчарца хьоахаву слесарий-сборщиккий бригадир, коммунистически къахьегама ударник Годзевич Владимир Владимирович.

— Шийца тIабилла моллагIбола болх цIена кхоачашбеш, бокъонца вола кулгалхоч организатори ва тха Володя (ишта оал цунах бригадерча слесараша-сборщикаша), — йоах цун новкъосташа. ХIаранегара доаггIаш дар хьадехаши шиш болаци хиларах коллективе сий даьннад цун. Къахьегамен производственнии дисциплина телхаеращца машар болаш вац из, хIаьта хьаьнала, хьинаре къахьегаш бараш ший доттагIий а новкъостий а лоархI бригадира.

— Массехк шу хьалха школа чакх ма-яьккхнигехьа тха бригаде слесара-сборщика говзал Iомаяра ученик волаш балха вера зIамига саг Власенко Сергей, — йоах Владимир Владимировича.— Массане а безаме тIаийцар из, хIаравар цунна эшаш дола новкъостал де гIерташ вар. Цхьабакъда, из кхетаданзар, тхоца гIулакх лацанзар цо. ТIехьависа балха хьавар, ханал хьалха балхара дIавахар е прогул яр кIаттIа боаца гIулакх а хеташ волавелар Сергей. Цу ханна бригада болхлоща дага а ваьнна, дIахо цо леладу гIулакхаш чакхдаргдоацилга дIахайтар аз а бригадерча болхлоша а. ХIанз бригадерча слесараштa - сборщикашта юкъе дикагIвола производственник а лоархIаш, ше бакъахьарча наькъа тIа ваьнхача тхона массанена баркал яхаш ва Власенко Сергей.

Ишта бригадира Годзевич Владимир Владимировича бакъахьарча наькъа тIа баьхарех, цо ший опыт дIа а луш, хьалкхебаьрех лаьца дукха масалаш доаладе йиш я. Цудухьа заводерча хьехамчех дикагIа лоархIачарех цаI ва из. Цо кийчбаь итташ говзанчаш ба заводе а кхыча предприятешка а. Царех цаI ва цу бригаде хIанз къахьегаш вола слесарь-сборщик Агалюнин Юрий. Ший хьехархо санна хьинаре къахьегаш, цо кийчъяь продукци цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайохийташ ва из. Иштабарех доккхал ду бригадира а.

Йоккха балха опыт йолаш ва слесарий-сборщиккий бригадир Владимир Владимирович. ХIанз ше къахьегача цехе цо болх бу 23 шу дизад, царех вурийтта шера бригадир волаш хьавоагIа из. Цхьа бахьан доацаш ниійсдаланзар мугIарера слесарь-сборщик В. Годзевич бригадиралла хьожавар а. Къахьегамен производственнии дисциплина кхы вогIа хила йиш йоацаши балха тIа чIоагIа тIехьаюсаши яр тха бригада, яхаш дувц Владимира. Цун болх вIаштIехьбаккха дукха сагота волаш вацар цун кулгалхо а.

Щийх цар бенна тешам ца боабара керда хьожаваьча кулгалхочо овлангара денз хийцар коллектива болх. Болх бара тIера болча къахьегама ветераний новкъосталца дикка тоадир бригадана кулгалделга, къахьегамен производственнии дисциплина, социалистически яхь. Балха тIа товш доацаш дола гIулакхаш леладе гIертараштa никъ бийхкар. Массехк бутт баьлча яхье хьалха латтача бригадашта юкъе дикагIйола коллектив а хинна дIайолаелар цун бригада.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча кхаь шера план ханал хьалха кхоачашъяра яьржача социалистически яхьа юкъе а яха хьинар айденна къахьега йолаелар В. Годзевич керте латта бригада. ХIара дийнахьа бригадо даьхача толамий итогаш а еш, хадданза учет лелае волавелар бригадир. Тахан баькхха толам кхоана норма хургья яхача девизагIа къахьегаш вар хIаравар. Балха тIа нийсденна моллагIдола кхоачамбоацар дIадаккхара берригаш оарцагIа а баьле из сиха дIадоаккх. Ишта къахьегаш йола бригада хIара сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачашъеш хьайоагIа. Механически цехерча бригадашта юкъе эггара хьалхарчарца рапорт делар цо пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъярах. ХIаналехьа кхаь шера планал совгIа бригада слесараша-сборщикаша арахийцай итташ эзараш сомий маьха продукци.

Вай мехкарчеи доазол арахьарча мехкашкарчеи мехкдаьттахошта чIоагIа эшаши цар чIоагIа хоатташи йола нефтепромысловй оборудовани я бригадо кийчъер. Цудухьа арахеца продукци тIа-тIа дикагIа хилийтара тIаберзабаь бола болх дика вIаштIехьбаьккхаб бригадира Владимир Владимировича. Цхьаккха тайпа сакхат ца нийсдолийташ къахьегарий опыт шерра йоаржаьй, рационализатораштa карагIдувлараш ханнахьа производствана юкъекхухьийт. Иштта болх вIаштIехьбаккхарах доккха беркат даьннад. Укх тIехьарча шерашка цхьа моттиг нийсъеннац бригадо брак йолаш продукци арахийца. Цкъа дIаелча юха ца ерзаяйташи ший тамагIа долаши продукци арахецаш ба бригаде мел бола слесараш-сборщикаш.

Механически цехе дIаболабаьб Годзевич Владимир Владимировича ший къахьегама никъ. Укхаза 1962 шера завода коммунистaша шоай мугIарашка дIаийцар из. Цу цIера сий даим лакха а лоаттадеш общественни балха тIа хьинаре дакъа лоацаш, социалистически яхье хадданза хьалха латташ хьавоагIа изи цун коллективи. Цкъа санна дуккхаза а хийржав из профсоюза завкома членалла, цехкома членалла. Ленински райсовета депутаталла хержа а хиннав. Укх тIеххьарча массехк шера механически цеха партийни организацена керте латташ ва В. Годзевич. Укх шера Ленински районни партийни конференце делегат волаш хилар из. ХIаьта района коммунисташа бокха тешам бенна областной партийни конференце делегаталла хержав.

Производстве хьинаре къахьегаш цо даьхача толамий, общественни балха тIа цо дизза дакъа лацарах дуккхача совгIатащца белгалваьхав из. Заводерча болхлошта юкъе эггара хьалхарчарца коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи елар В. Годзевича. Предприяте Сийлен книжка тIа дIаязъяьй цун цIи. ХIанз Ленински района Сийлен улга тIа хьалтеха доалл цун портрет. Владимир Владимировича наьха тIа лепаш я «Социалистически яхье котваьннар» яха пхиъ сийлен знак, Къахьегама сийлен кхоалагIча степена орден а.

Б. КОСТОЕВ.



Пятилетка кхоалагIа шу толаме накъадоаккхаш ба «Шалинский» совхоза хьайбаш леладераш. КПСС ЦК июльски ноябрьски Пленумий соцамашта гIулакхаца жоп а луш, шера планал совгIа 77 тонн а йолаш, пачхаьалкхенна 1027 тонн тонн дулх дIаденнад цар. Уж толамаш доахача доккха дакъа лоац яхье хьалхалаттача хьайбаш леладераша: Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалера Абдулкадырова Мархас, Тасуева Маржана, Эзерханова Рансас, Межидова Тайзас. Цар кхоабача хIара къонача бежана 600—650 грамм дулх тIаьхет дийнахьеи буси план 500 йолча.

ДIахо а айденнача хьинарца къа а хьегаш, ер бутт чакхбоалаш кхы а 123 тонн Даьхенна дулх дIадала лерхI хьайбаш леладеча коллективо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) скотницаш Тасуева Маржан, Эзерханова Ранса, Абдулкадырова Марха.

И. ПЛИЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАМЦА белгалбаьннаб

ИттлагIча пятилетка хьалхарча деношке а денз «Котлоочистка» яхача московски завода ростовски участка коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа яьш цIендерий Грозненски филиала коллектив. 8-ча декабре, ханал хьалха, дерригача технико-экономически хьокхамашта шера заданеш кхоачашъяьй цар.

Дукха балхаш даьд «Грозэнерго», «Дагэнерго» районни энергетически управленей йIовхала электроцентралашка, Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятешка.

Уж дика хьокхамаш хьахиннад ерригача производственни звеньяй болх дика вIаштIехьбаьккха хиларах.

Шоай тIехдикача къахьегамца белгалбаьннарех ба яьш цIендераш «Знак Почета» ордена кавалер Э. Григорьев, А. Неприн, А. Горский, А. Шевцов, вокхагIвола мастер Г. Корнев, иштта кхыбараш.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ДIАХЬАЛХАШКА УХ

Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дузача денга Аргунски «Пищемаш» заводе эггара хьалха пятилетка кхаь шера план кхоачашъяьр Юрий Анисиевич Лорсанова бригада яр. Цо кийчъяь продукци технически тIахьожамо цкъа дIалушше а чакхйоалийт.

Вахара йоккхача опыто, коллективо ше аьннар чакхдоаккхаш, тIехдика болх беш хила Iомаваьв из.

Юрий школа йистеьккха ваьлча трактористтий курсашка вахар. Цу ханна карадерзаде доладир эрий даьда лаьтташ. Мехка дикагIа мел бола кагирхой цига болхаш бар. Юре дийхар курсаш чакхъяьха ваьлча цига ше вохийтилга.

ХIанз а тIехьа дагалувц Юре Советски Эскаре гIулакх де вахале ши шу хьалха керда йиллача Курагатински зерносовхозе ше эрий даьда лаьтташ оахаш хилар. «Кагирхой берригаш а цхьа барт болаш, тIах аьнна бар, цхьа дезал болаш санна дахар тхо цига. Халонех вIалла а бIукъожабацар оаха, яхаш дувц Лорсанова.

Целинас денал чIоагIдир, низ белар къонача ахархочоа.

Советски Эскаре гIулакх даь а ваьнна цIавийрзачул тIехьагIа шекар деча заводе балха вахар Юра, цхьабакъда, массехк шу даьнначул тIехьагIа, Даьхено Оренбургски областе эрий дада керда лаьтташ карадерзаде аьнна тIахьийхача, юха а цига къахьега вахар из.

Юрий Анисиевич «Пищемаш» заводе балха вера из болх бе йолаялийтача шера. Цо лийрхIа слесара моттиг заводе хиланзар цунна, цудухьа хьалхарча кхаь-биъ бетта плотник хила вийзар цун, тIаккха йоккхача дегагIоэленца шийна дезаденна слесарни гIулакх карайийцар цо.

Юрана доккха гIо дир цу хана «Красный молот» заводе цIи хезача болхлой династе вихала мастера Иван Петрович Иодиса кулгалца болх баро.

ХIанз Лорсанов Юрий шушаш дIаухийтача транспортера эшаш йола зIанараш хьаеча бригадана керте латт. Из продукци чIоагIа хоатташ эшаши я вай мехка меттел. доазол арахьа а.

Шоай къахьегам бехктокхаме болга дика кхетадеш йола коллектив «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа къахьегаш я. Сварочни автомата станока тIа болх беш ва цу бригадацара къахьегама ветеран Бисултанов Иса Саид-Ахмедович. Ший болх динеи цIенеи, къоначарна хьокхам луш бу цо. Цун наькъагIа вахар цун воI Салам а. ШоллагIа шу да из завода аьшк тедача болх беш вола, хIаьта шийгара дика хьокхамаш а гойт Салама.

Иштта бригаде тIехдика къахьегаш я заводе цхьайтта шера болх беш йола Магомадова Тамара Салмановна а. Аргуне бахача наьха бокха тешам беннаб Тамарех. Из хержай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла. Иштта дикача болхлоех ва Лорсанова бригадацара Байбатыров Iабдул, иштта кхыбараш.

Из бригада вIашагIъеллача укх кхаь шера Юрий Анисиевич ва цунна керте латтар. ХIанз бригадана хьалхашка керда декхар латт. Из да шушашта транспортировка яра эшаш йола зIанараш пластмассови оатхалаш а йолаш хьаелга. Станокаш хIанзле хьанийцай цу оатхалашта штамповка яра.

Кердача декхарах шоаш лоархIабергхиларах шек вац бригадир Лорсанов.

К. СОКОЛОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете

Хьалха хоам баь ма-хиллара, 1978 шера 20 декабре хургья ялхазлагIа херджача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета иттлагIа сесси. Цига дувцаргда 1979 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра Паччахьалкхен планахи 1978 шера план кхоачашъяра леламахи, 1979 шерарча республика Паччахьалкхен бюджетахи 1977 шерара бюджет кхоачашъярахи дола дешаш.

Сесси хургхиларца дувзаденна халкъа боахама доакъошка гIолла планеи бюджетеи разделашка, цар керттерча хьокхамашка Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета массазарча комиссей заседанешка хьалхагIе а хьежаб депутаташ.

Заседанеш яьй промышленноста, гIишлошъяра, транспорта, бувзама, юрта боахама, бахача наха коммунальнии бытовойи гIулакхаш дара, торговлен общественни кхачани, унахцIено лоравяраи социальни Iалашони, халкъа образованеней, культураи, спортан, Iалам лорадара йолча комиссеша. Комиссеша ла а дийгIа йийцар министерствай, управленей, ведомствай кулгалхой докладаш.

Депутаташа белгалдир, пятилетка кхоалагIча шера а бIарччача пятилетка а заданеш ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь а йоаржаяь республика къахьегамхоша 1978 шера экономически социальнии дегIадахкара, производство айяра планаш кхоачашъеча цхьадола толамаш даьхалга.

Цунца цхьана уж дешаш дувцаш гучадаьлар халкъа боахама хIара отрасле дола кхоачамбоацараш, пайда эцанза йола торонаш.

Республика Лакхехьарча Совета отраслевой комиссеша дакъа а лоацаш хилар планово-бюджетни комиссе заседани. Цига ладийгIар республика Паччахьалкхен планови комитета председатела Е. В. Брыксина «1979 шера Нохч-ГIалгIай АССР экономически социальнии дегIайоалаяра планахи 1978 шера план кхоачашъяра леламахи», Нохч-ГIалгIай АССР финансай министра А. И. Иванова «1979 шерарча республика Паччахьалкхен бюджетахи 1977 шерара республика Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах отчет еши» яьча докладашка.

Уж ювцаш дакъа лаьцар депутаташа М. П. Павлова, Н. П. Мироновас, А. И. Воронкина, М. Ш. Баматгиреева.

Цига чIоагIйир 1979 шерарча планахи бюджетахи яь йола заключенеш. Планово-бюджетни комиссе председатела М. Ш. Баматгиреевна тIадиллад массазарча комиссей цIерагIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета иттлагIча сессе содоклад еш къамаьл делга.

Кердача коталонашка

Толаме чакхдоаккхаш латт шу «Старогрознефть» яхача мехкдаьттен гази йоаккхача управлене коллектив.

Цхьайтта бетта планал совгIа 51900 тонн мехкдаьтта даьккхад мехкдаьттахоша. Иштта тоъал доккхий хIамаш карагIдаьннад кхыча производственни участкашта а. Планал совгIа 419 эзар сома продукци маьхалъяьккхай, лерхIаш хинначул 0,9 процент лакхъеннай балха овсарле.

Социалистически яхье хьалхле лелаю В. Демин керте латтача йиъалагIча мехкдаьттеи гази йоахача служба коллективо.

Маьхе доагор доахарий барттайнача къахьегамо, авари ца хулийташ болх вIаштIехьбаккхаро, технологически режим телха ца еш операторашa къахьегаро торо еннай коллектива хьалхашка латташ хинна производственни декхараш ханал хьалха кхоачаш а деш тIадоагIача шера тешаме лард йолла.

КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленума решенеша мехкдаьттахошта низ беннаб пайда эцанза йиса торонаш гучаяхара.

С. БЕРДОВ.

ПЛАН—ЗАКОН ДА

Юкъенкхаьчаб иттлагIча пятилетка кхоалагIча шера тIеххьара бутт. ДIадоалаш латта шу малагIча хьокхамащца накъадоаккхаш боахк Шелковской района хьайбаш леладераш?

Района боахамаша укх шера эггара доккхагIа толамаш даьхад тха даиххараи паччахьалкхенга дохкараи. Из маьхера юртбоахама бедал йохкара планови задани кхоачаш ца еш цхьаь цаI колхоз е совхоз яц районе. Дуккхача боахамаша дикка тIехкхоачашъяьй шоай планашн тIаийца доккхагIдола декхараши.

Яьккхача коталонна юкъе къахьегамца доккхагIа дакъа лаьцад «Красный пахарь», «Коминтерн» яхача колхозий, «Шелковский» яхача племзавода жа леладераша. Масала, краснопахарцаша шера заданел совгIа Даьхенга дехкад 400 центнер совгIа тха, коминтерновцаша — 150 центнер совгIа, племзаводцаша — 340 центнер. ХIаьта район бIарчча хьайицача 1979 шера чотах дехкад 1500 центнер совгIа. Из йоккха котало — пятилетка заданеш кхоачашъяь ца Iеш, тIехкхоачаш а ергхилара тешам ба.

ГIулакхаш дика вIаштIехьдоалаш латт паччахьалкхенга шура йохкара заданеши тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча а. Шера заданеш ханал хьалха кхоачашъярах ноябрь бетта юккъе рапорташ делар «Красный пахарь» яхача колхозеи «Виноградный» яхача комсий совхозеи шурий-товарни фермай къахьегамхоша. ХIаьта бутт чакхбоалаш иштта рапорташ кхьачар шурий продукци районе эггара дукхагIа лоаттаеча «Коминтерн», «Путь к коммунизму» яхача колхозашкара а.

Социалистически яхье хьалхалаттараша даьха толамаш бахьан долаш 5 декабре, вешта аьлча; ханал 26 ди хьалха, - бIарччача районо кхоачашйир шура йохкара шера план.

Цунца цхьана белгалдакхханза далац, хьалхалаттача коллективашта лалла тIехьаюсаращ а хилар. Царех я, эггара хьалха, Менжинске цIерагIа колхоз (председатель нов. Бузинный Николай Сергеевич, парткома секретарь нов. Шавов Тимур Иванович). «Червленский» колхоз (председатель нов. Белянов Александр Николаевич, парткома секретарь Борискин Василий Петрович). Цар фермаша декабрь бетта юххье деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхIача дIатийннача шурий хьокхамашка хьежача гуш да, шура йохкара план хьалхарчо 50 тонн совгIен шоллагIчо 20 тонни дIа ца луш юсаргхилар.

Ленина цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша шоай беррига низ тIабахийта къовсам лоаттабу паччахьалкхенга шура йохкара шера план кхоачашъяр духьа.

Бахьан? Колхозий правленей, специалистий, партийни организацей оагIонгахьара шурий-товарни ферма балха тIахьожам ца хилар, хьайбаш леладераша яхарашкеи царна эшарашкеи дIа ца хьажар да.

Кердда гучадаьнна масал. ХIанз укх Iан шийлача деношка кхыметтел бIоахбала, бокъабала моттиг яц доярашкеи скотникашкеи. Шоашта йоагIаш йола фусамаш ца хиларах духхьал базашка дежурни ха дIахьош ба скотникаш. Из чIоагIа новкъарле еш дола гIулакх хьалхагIа а дуккхаза дийцад колхоза правленега. Даьсса хабар дувцар мара гIулакх кхы дIахо дахадац.

Даьча лоархIамаша хьахьонх, нагахьа санна тIехьадусача боахамаша шоай планаш мукъагIа кхоачашйоре, цхьа бахьан планал тIехбовла могаре, ерригача районага, бIарчча хьайицача, паччахьалкхенга планал совгIа 500 тоннал кIезигагIа йоацаш шура йохкалургйолга. ХIаьта хIанз бIаь хинна мича Iа районе «ТIехьавусаш цхьаккха а улув воацаш!», «Хьайна ховчоа — лоалахо а Iомаве!» яхаш девиз а йолаш социалистически яхь лелаю нах, коллективаш. Бакъдараша хьахьокхачох, из яхь хIанз укх сахьате лерттIа лелаеш яц.

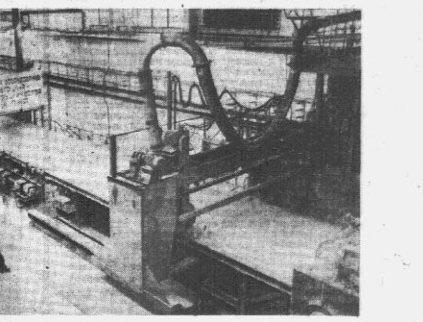
Кхы а вогIча хьале да паччахьалкхенга дулх дохкара план кхоачашъяра гIулакхаш. Шера план эггара хьалха кхоачашъяьй «Шелковский» госплемзаводо, «Гребенскойн», «Виноградныйн» комсаш лелаеча совхозаша. План кхоачашъяь йоалаш латт Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаю «Путь к коммунизму» яха колхоз. Цун дохка дезаш диса дулх 70 тонн мара дац. Декабрь бетта юххье эггара дукхагIа тIадисадар из Ленинеи Менжинскеи цIерагIча колхозашта. Хьалхарчун дохка деза из, 215 тонн, шоллагIчун — 126 тонн.

Иштта доккха декхар латт «Коминтерн», «Красный пахарь» яхача колхозашта хьалхашка. Шера план кхоачашъяра дулх дохка деза 160 тонн коминтерновцашеи 104 тонн краснопахарцашеи. ХIаьта район бIарчча хьайицача, декабрь бетта юххье из декхар 1000 тонн гаргга дар.

Декабрь беттах юхедисача укх деношка пайда эцанза дола дерригa кхоачамаш производствана тIадерзаде деза боахамий кулгалхоша, специалисташа, партийни организацеша, хьайбаш леладеча фермай къахьегамхоша. Къаьстта уйла тIаяхийта еза духхьал чуоттадаь хьайбаш кхоабача моттигашка хьайбаш сихдаь кхабара.

Цхьанне а бокъо яц халкъа юкъе даьржа дола «План — из закон да, из кхоачашъяр — декхар да!» дешаш телхаде.

М. ТКАЧЕНКО,
«Строитель коммунизма» яхача газета болхло,
Шелковской район.



СЭВ линегIа Челябинске № 1 йолча дахчах хIамаш еча комбинате оттаяьй дахчан-шолхий плиташ (ДСП) еш йола цех хьалъяра лаьртIа Польски Халкъа Республикера оборудовани. Польшера ена агрегат автоматически режимагIа болх беш я, шера 9 миллиметрагара 24 миллиметрага кхаччалца сома йола ДСП 18.750 кубометр хьаергья цо. Уж плиташ дIаухийтаргья кердача квартирашка уттаеча мебелга. Цех болх бе йолаялийтаро торо хулийтаргья хьалха йоагаеш хиннача дахчан отходех пайда эца.

СУРТА ТIА: ДСП керда лини.

Б. КЛИПИНИЦЕРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Комсомольско-кагирхой коллектива толамаш

Назранерча № 10 йолча кхача бохкаш йолча тика зIамига коллектив районе мел вола къахьегамхо санна хьинареча къахьегама толамаща чакхдоаккхаш я иттлагIча пятилетка кхоалагIа шу. Керда Конституци тIаийца шу доалача дийнахьа коллективо рапорт делар иттлагIча пятилетка розничнн товарооборота кхаь шера план кхоачашъяьй, аьнна. Товарооборота план 1728 эзар сома йолаш, шин шераи 11 беттаи кхоачашъяьр 1846 эзар сома яр. ХIаьта укх шерара план чакхъяьккхай коллективо 3 декабре. Шера план 691 сома йолаш, 11 бетта бехка кхача 691,9 эзар сома маьха бар, соахкарча шераца нийсбича цун боарам дегIабенаб 19,5 процент. Ер шу чакхдоалаш планал совгIа кхы а 60 эзар сома маьха къахьегамхошта кхача бохка лерхIаш ба коллектива болхлой.

— Мишта вIаштIехьдоал шун иштта дика къахьегама толамаш даха? — аьнна хаттар дича, тика комсомольско-кагирхой коллектива кулгалхочо, коммунисткас Барахоева Висита Рансас дувц:

— Цу гIулакха «бехке» тха коллектив къона хилар, тхоай болх безаш а бовзаш а оаха къахьегаш хилар да. Цудухьа дика да тха укх шерара къахьегама толамаш. ХIаьта тIадоагIача 1979 шера уж толамаш кхы а овсарегIа хургда аьнна хеталу, хIана аьлча кердача шера «Универсам» яхача кердача тика эдане дIачудаха кийчлуш да тхо.

Б. БАШИРОВ.

Кхомбараи хьурматдараи...

ХIара шера дукхагIа хул Ленина орден лелаеча № 7 йолча треста чуйоагIача тха управлене коллективо вIашагIъехка металлоконструкцеш, турбаш. Цудухьа лакхлу кхомбара хIара процента мах.

Аьшки энергоресурсаши кхоеча лоархIаме моттиг дIалоац управлене хьажара комисси вIашагIйолларо. Комиссе цахаддаш болх бу кхомбарен хьурматдарен хьажараш дIакхахьара.

Кхомбара даькъе йоккха моттиг дIалоац рационализатораша. 1978 шера духхьал итт бетта 20 рационализаторски предложени еннай металлопрокатага, турбашка дIадодар кIезигдара тIаерзаяь. Цу гIулакхо управлене торо хилийтай 33 тонн металлопрокати 27 тонн турбаши кхое. Иззал хIама кходеча доккха дакъа лаьцад дикагIболча рационализаторашa слесарий-монтажникий бригадира Ленина ордена кавалера Д. Я. Бабоченкос, вокхагIволча прораба В. И. Рыбалкос, электрослесара Н. Н. Казакова, иштта кхыбараша.

Дмитрий Яковлевич Бабоченкос еннача рационализаторски предложене торо хилийтай массехк километр дукха мах бола ов доаца турбаш кхое, цунца цхьана кхойир сварочни материали электроэнергии.

Материалаши энергоресурсаши кхояр инженерно-технически балхахой хIаране творчески планашка лаьрхIа да.

Тхо тхоай ма-хулла гIерт аьшк, турбаш, энерги кхояра бехктокхам хIара болхлочо кхетабергбола хьалаш хьаде. Цу лостамагIа дукха болх бу опытни монтажника, управлене партбюро члена П. А. Квочка кулгалдеча халкъа тIахьожама керттерча группой «Комсомольский прожектора» штабои.

Кхомбара тIехьа лоаттабеча къовсама коллективни кулгалхо я массазара производственни совещанеш.

Совещани хадданза хьеж управлене подразделенеша кхомбара чакхдоахача гIулакхашка. Совещане членаш производстве хьалхалаттараш ба. ПДПС оалаш йолча цу массазарча производственни совещане хаьдда йола мероприятеш уттаю материалаш кхояра, хIаьта уж чакхъяхара тIахьожам а лоаттабу.

Оаха тхоай беррига низ тIаухийт электроэнергена, Iанара кхомбара, уж доадар цIендаь дIадаккхара тIаерзаяь мероприятеш уттаяран уж чакхъяхаран.

ХIанз йолаяь ТЭЦ-2 конденсатах шозлагIа пайда эцара йолча линена монтаж е. Из гIулакх чакхдаьлча, цо торо лургья управлене гIолла Iы йоаяр кIезигде.

Укх гаргтача хана ерригa производственни, бытовой, административни помещенеш хица йIоахъеш хургья, цо торо лургья Iы вIалла ца йоаяйташ кхое.

М. ЯКОВЛЕВ,
производство кийчъяра йолча участка вокхагIвола инженер.



Самотлора юххе — Томски областе, Пасол яхача таежни хин йисте — тIеххьарча иттех шера хьалхиннай город Стрежевой — Юкъерча Приобья йоккхагIьярех йолча индустриальнии культурнии центрех цаI. ХIанз цига бахаш, болх беш, дешаш ба мехкдаьттахой, бурув деттараш, геологаш, гIишлонхой... ХIара шера керда город шерлуш, тоалуш йоагIа. Хьалъеш латт наха чуIеча цIеной керда кварталаш, берий бешамаш, яслеш, школаш, тикаш, больничнн комплекс.

ИттлагIча пятилетка паччахьалкхен плани социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара «Томскнефть» яхача объединене промысловикаша тIехь-тIехьагIа дукхагIа доаних коача доагор. Ер шу доладелча денз мехка цар планал совгIа деннад 200 эзар тоннал тIех мехкдаьтта.

СУРТА ТIА: города Стрежевой шоллагIйола микрорайон.

А. КУЗЯРИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

БОККХАГІБАРИЙ ХЬЕХАМ

Дукха дика гІулакхаш да «Грознефтегаз» яхача мехкдаьтта газа управлене коллектива чота тІа. Цун къахьегамхоша мехкдаьттен гази дІаухийт, мехкдаьтта чакхдоахача заводашта йолча бедала хьалхара кийчо ю, къаьнача скважинашта шоллагІча методагІа эксплуатаци яра гІо ду.

Коллективо чІоаггІа доккхал деш хІама да укхазара керда объект — мехкдаьтта доаллача моттигий тІоанашна лакхача давленегІа газ чуухийташ йола «ГІойтІа — Корта» яха компрессорни станци. Ше морг Советски Союзе кхоъ мара боаца ший тайпара гІирс ба из. Станце 290 атмосфера йолча давленеца скважинашка чуухийт турбопровода чу гІолла Беноерча газоконденсат йоаллача моттигера Іоуха газ.

Газо Іоаткъам бу тІоана, хьахулийт эшаш йола давлени, цу тайпара хьалтІадоаккх юхедиса мехкдаьтта. Из бахьан долаш кІеж етта йолаеннай № 12 йола скважина, дебит иттазза алсам а йоалаш.

Дукха ха йоаццаш «ГІойтІа-Керте» хилар Тюменереи Томскереи специалисташи мехкдаьттагазовикаша компрессорни станце балха опыт Іомаеш. Хьадоаккха мехкдаьтта алсамдаккхара уж а дага ба цу тайпара гІирсаш хьалде. Станце коллективо дог раьза а долаш елар сибирякашта шоай опыт.

Мехкдаьттагазови управлене, кхыча структурни подразделенешка санна, цу станце а ба болх беш цІи хеза ветеранаши къона болхлойн. Хьехамчаша чІоаггІа йоакхою къонача къахьегамхошка шоай опыт дІакхачийтара, хІаьта кагирхоша а лаьрхІан хьисапацеи бу болх. БоккхагІбарий опытеи кагегІбарий хьинареи цхьоагІо — толамаш дахара кертерча хьалех цаІ.

Цу хьакъехьа къамаьлаш хилар укх деношка управлене ветеранаши кагирхойи вІашагІкхийттача сарахьа.

ЧІоаггІа теркам тІабахийта ладувгІар къонача болхлоша, инженерно - техническа балхахоша, гІулакххоша шоай тІема ханарча а къахьегама а гІулакхех ветеранаша дийцарашка.

Духхьал дег тІара дийцар ше хьабенача наькъах Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тІема ветерана № 1 йолча цеха слесара Иван Алексеевич Гудкова. 40 шу да цо цу цехе болх бу, даим слесарь волаш. Цун профессиональни опыт — вахара хьаькъале книжка, бокъонца дола балха энциклопеди.

— Укх цехера вахар со фронте, — дувцар ветерана, — тІом чакхбаьлча укхаза юхавера.

«Фронте вахар» — из-м башха нийса а дац. НийсагІа хургда фронт укхаза хьаера аьлча, хІаьта Іван Алексеевичах майра тІемахо, Даьхе лораер а хилар.

— ХІанз вай цеха контора йолчча, — белгалдоакх Гудкова, — яр тха тІема даькъа штаб. Уккхаза доладелар тхо новкъосташца цхьана Малхбузенгахьа, даьй мохк фашистех мукъа а боахаш.

ТІем тІа а машаре къахьегача а И. А. Гуднова даьха толамаш белгалдаьхад Октябрьски революце орден а йолаш долча дукхача правительственни совгІаташца.

— ХІана хет хьона хье ираз долаш? — хьаьттар ветеранага пу сарахьа. Цу хаттара жоп луш, дег тІара аьлар цо:

— Хетачох, са а берригача советски наьха а эггара доккхагІа дола ираз да, вайна тІехь 30 шу совгІча хана цІена сигале хилар. — КІезига уйла а яь, тІатехар цо: сона эггара чІоагІагІа дезар да тхона, къаьнача ноахала, тІаэтта хинна тІема халонаш вай къонача доттагІашта цІаккха а тІа ца оттар.

Шин ноахала викалаш вІашагІкхийттача дакъа лоацаш хиннараша дег тІара баркал йоахар Коммунистически партена, Советски правительствана, КПСС ЦК Генеральни секретараи СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателан новкъост Л. И. Брежневна шийна машар ца бохийтараи чІоагІбарен, дунен халкъашта юкъера кхохкам лаьгІбара шоай низ ца кхобеш цар къовсам лоаттабарах. Цига гулбенна хиннача берригача новкъосташа йоахар, вай декхар да хьинаре къа а хьегаш машара гІулакх чІоагІдар, вай Даьхен низ совбахар.

Цу вай халкъа вахара керттерча гІулакха еш йола керда йоакхо яр КПСС ЦК ноябрьски (1978 шера) Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета иттлагІча сессеи решенеш.

Цу решенешта жоп луш, управлене къахьегараша лакхъю къахьегама темпаш, керда толамаш доах. КІезига бац коллективе ветераний традици дІахо хьош бола къонабараш. Масала: «ГІойтІа-Корта» яхача компрессорни станце КИП-е автоматика слесарь Исмаилов Харис. Из геттара кІезига ха йолаш, зІамига саг ва, амма хьинаре рационализатор хиларах цІи дІахезай цун. Производство тоаль эргаяккхара гІо деш йола тайп-тайпара предложенеш дукха тийннай цо. Цун предложенеех цаІ технически творчества республикански выставке хьахьокхаш хиннай, вож кхы а лакхагІча моттиге — СССР ВДНХ. Из я моллагІа хІама ноачалахи газахи хьалйизара автоматически тІахьожам лоаттабу прибор.

«Брагуны» яхача дожимной компрессорни станце болх беш я къона инженер Баканов керте латта комсомольско - кагирхой бригада. Из даим котъювл социалистически яхье, шозза еннай цунна лоархІамеча событей сийна вахте отта бакъо, масала: комсомола XVIII съезд хьаеллара сийна. Бригадана еннай коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цІи, ВЛКСМ 60 шу дизара цІи лелае бокъо.

— Сона хетачох, дика аьттув хиннаб са цу бригаде балха нийсъенна, — йоах къона я ала йиш йоацача болхлочо, оператора Малюженко Просковья Петровнас. — Со геттара хоза а хеташ хьеж кагирхоша болх мишта бу, геттара дика хет сона тхоай, ветераний когаметта иззамо йола цІена тІехье дІаоттаргхилар.

ВІашагІкхетара сайре йолаш управлене коллективо белгалъяьккхар хьалха латта бригада.

Сайрене къамаьлаш деш № 1 йолча цеха газоэлектросварщика Шумейко Василе, электрика Нукаев Мовладе, къонача инженера Богомазов Сергея, комсомольско - кагирхой бригадана керте латтача Баканова Владимира, кхычар дийцар шоаш ветераний сийлен эстафета дІахо хьоргхиларах, боккагІбарий опытаи кагирхой творчески энергенеи юкъера йохаргйоаца цхьоагІо даим чІоагІъергхиларах.

А. КУИМОВ.

Доазол дехьара



ФРАНКФУРТ-на-МАЙНЕРЧА (ФРГ) дунен халкъашта юкъерча традиционни книжкай ярмарка баьхкача наьха теркам чІоаггІа тІаоз Советски Союза экспозице хьахьокхаш долча КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела «Леонид Ильич Брежнев» яхача лоацІача беографически очерк.

А. УРБАНА сурт. ТАСС фотохроника.

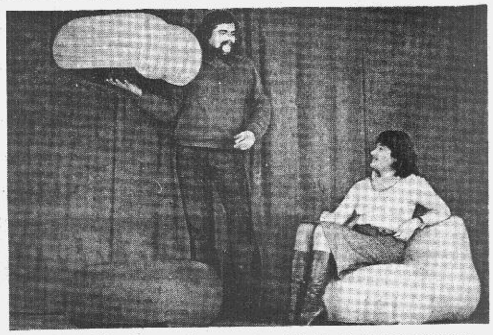
Товараш—халкъа



Грозненски швейни производственни объединене йиълагІча хІамаш тегача цехе итташ болхлой ба пачча хьалкхен дикала Знак йолаш продукци нийчъеш. Цар цІераш йоахача хана цеха кулгалхоша эггара хьалхарчарца цІи йоаккх хІамаш тегача мотористкай Абдулвахабова Мадинай, Сайдулаева Маликай, Сатуева Марема, кхычар. ТІехдика мара цар баркъаш ца тегандаь цар беча балха тІахьожам лоаттабац ОТК болхлоша. Овсаре къахьегарал совгІа хІара сменагІа нормаш 125 процент кхоачашъю цар. Цу духьа гарга ба уж пятилетка хьалхарчар диъ шера план кхоачашъе.

СУРТА ТІА: тегача хІамаех лаьца дагабоалаш ба хІамаш- тега мотористкаш М. Абдулвахабова, М. Сайдулаева, М. Сатуева.

И. ПЛИЕВА сурт.



ЭСТОНСКИ ССР. «Полимер» яхача Таллински производственни объединене арахеца йоалаяьй фо чуухийташ хьалъюзаш йола мебель — креслаш, банкеткаш. Из керда мебель я хьамча баллон, цунна моллагІа дар санна долча мебельни кІадагІа яь чехол тІа а йоаллаш. Из мебель вІашагІйоалла хала дац, насосаца фо чудохийта мара дезац. Мебела комплектаца цхьана йохкаш хургья баллонашка фо чуухийташ йола пылесоса приставка.

СУРТА ТІА: объединене болхлой Сейфуллин Тимури Кару Карини фо чуухийташ йола мебель хьахьокхаш ба.

В. РУДЬКО сурт. ТАСС фотохроника.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ГІУЛАКХАШ

Шоаш лийрхІар кхоачаш хинна накъадоаккх иттлагІча пятилетка кхоалагІа шу Грозненски локомотивни депо дуккхача къахьегамхоша.

ЦхьоалагІча декабре денз пятилетка диълагІча шера чотах къахьегаш я машиниста Мельников Анатоле локомотивни бригада. Цу бригадо карара шу доладелча денз деза мовхьаш тІадола 20 состав дІа-юха йигай. Царца нормал совгІа 7 эзар тонн халкъбоахама мовхаш дІа-юха дихьад, хІаьта цу юкъа 35 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй.

Эггара хьалха кхаь шереи диъ шереи планаш кхоачашъяьраща я машинистий Босенко Николая, Сахновский Владимира, Прейшеговича Станислава, Соколов Николая локомотивни бригадаш, слесараш Ширягин Анатолий, Нахчоев Салаудин, Улубаев Хьамид.

Депо уж ветеранаш белгалбаьхаб «ИйслагІча пятилетка ударник», «Социалистически яхье котваьнар» яха знакаш, Сийлен грамоташ, ахчан совгІаташ даларца.

* * *

Депо механически цеха коллективо, республика берригача машиннаькъахоша санна, боккхача теркамца тІанийцар новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК ноябрьски (1978 ш.) Пленуме яь доклади СССР Лакхехьарча Совета сессе материалаши.

Беттагара беттага тІехдика толамаш доахаш хьабогІа депора станочникаш. Итт ди гаргга ханал хьалхабаьннаб уж тепловозашта оатхалаш кийчъяра а кхыча производственни хьокхамашта а. Шу доладелча денз цхьа эзар совгІча сома маьха материалаш кхояьй цар.

Укхаза лакха овсарле йолаш къахьегарца белгалбаьнна ба токараш Носков Анатолий, Гаврилов Василий, фрезеровщик Горелов Владимир, иштта кхыбараш а.

* * *

Эксплуатаце цехе вовзаш ва тепловоза къона машинист Абубакаров Сулейман. Цо боккхача безамца дІа-юха кхувл деза мовхьаш тІадола поездаш, кходу дизельни доагор.

Назрановски ГІ. Ахриева цІерагІча завода а, «Грознефть» объединене а коллективай болама жоп а луш, социалистически яхье а ваьнна, кердача низаца болх бе волавелар из.

Нормал 570 тонн дукхагІа мухь тІабола состав дІаюгилга шийна тІадиллача дог гІоздаьнна раьза хилар Сулейман. Из поезд Бесланера Грозне ханал ах сахьат хьалха хьакхоачайир цо.

Цун жьокхамагІа нормал 700—900 тонн мовхьаш тІадола пездаш дІа-юха йигар машинистий Прилуков Владимира, Маслов Владимира, Саруев Андрея, иштта кхыбарий локомотивни бригадаша.

Г. АНОХОВ.

АПН интервью

ДЕРЗАНА ДОГ—ДЕРЗАНА СА

Сага дог хувцар дар вай бІаьшерене эггара чІоагІагІа гІордаьннача хІамаех цаІ. Из къувсар улицаш тІа а клиникашка а. Из операци е лоархІаваьча хирургах — ЮАР-ерча профессорах Кристиан Барнардах — бехкаш доахар, хеставорa. ГІордаьнна хинна хІама цхьа ха яьлча дицдала доладелар. Фу дар из? Е бокъо йоацаш яь эксперимент? Медицина дегІаахара закономерни этап? Фу йоах цу операцех тахан цун авторо ше? Теший-теш из дега трансплантаце кхоаненах? ДІахо болх бой-теш?

Цу дерригнех дувц профессора Барнарда АПН корреспондентаца къамаьл деш.

«Из студент цецвоаккхаш дола хІама дагадохаш ва»,— аьннадар Барнардах ший хана дукха хІама бІаргадайначa хирургически сестрас. Пхьарс тІаьнкІал а белла араваьккхар цо операционне чура дІаваха ца могаш телха а телхаш хинна Кристиан. Медински факультете кхаь шера дийшачул тІехьагІа духхьашха нийсвеннавар из операци еча. Барнарда бІарга а довзар из моллагІа йола операци чакх мишта яьлар. ДІайха цІе цІий, скальпело тийда дегІ, саг валаро гипертрофированно ирбаь сакхетам. Уккхаза, уллув латтача валаро. ТІехьагІа ший цхьан книжка тІа яздора цо: «Валар истола тІа уллаш дар, хирурга кулгашта кІал. Из делар цун искусствах. Цо доастам йоахар из». Валарах, дийначa моастагІчох санна. «...Валар — из моастагІа... цунца ца къовсаш тІехьашка валар — тийшача балхашта юкъе а боккхагІа бола тийшаболх бар».

Массехк бутт баьлча онкологически операци еча ассистент хилар Барнард. Ког бар дІабоаккхаш хиннар. Геттара лакхе гІолла. Лоадама юхк а ца юташ. Пациенто, 12 шу даьннача кІаьнко, даима хеттар: «Доктор, лелалуш хургвий со? Вахаргвий со?». Операци яьлча Барнарда аьлар коллегага:

— Цу кІаьнка хьалхашка се бехке волаш санна хет сона.

— ХІана? — цецваьлар вож. — Лерг ма варий из раках.

— Вай дохадир цун вахар. ХІалакьдир из...

— А, иштта волаш вера из вай долча а.

— Ког дІабаккхар... Фу хургда цул аттагІа? МоллагІа леха а кхы решени лаха еза.

— МалагІа?

— Цунна кхыбола, керда ког бала беза...

— Из-м хила а деза... Иштта 2000-ча шерага кхоачаш.

— Из хьалхагІа хургда. Са са хьувзаду хирурге хІама дохадеча оагІоно. Хирурги хІама хьадеш хила еза.

Мел ца товш, мел профессиональни йоацаш идеяш хиннай-кх къовача Барнарда «кхайкаьраш!» Йоах - кх укхо а — «керда ког...» хІаьта нагахьа санна цу хана цо сага дог хувца деза яха къамаьл доладаь даларе? Цхьан керчурча шик дегах дийца даларе? Из а иштта прожекторски хеталургдар-кх. Амма хІанз, Барнарда цу хана шоай хиннача диалогах дийцача, кхетадеш да, текхораш йоахкача цун коллега а ца еш, цо хІана йир эггара хьалха дега трансплантаци.

Царна юкъера башхло я хІама дагадохара низа боккхал.

Со Барнардах кхийтар Лондоне Іилма симпозиуме. Мала дагавохийтар цо сона? Ассоциаци, бакъда, дага йоацар я, амма — лицея выпуск йолаш стихаш ешаш латта репински Пушкин. Цун дар санна хьинаре урагІа дахийта кулг. ЦІенхаштта а курал йоацаш а ба бІарг. Хетт аз:

— Мишта лоархІавир хьо дог хувцаш хьалхара операци е?

— ХІанз, дикка ха яьннача хана, сел ира драматически а хетац из решени. Амма сона дагадоагІа уж деноша. Шекоаш йоккхий яр. Малав со, саг дегах а ваьккха, цунна хийца кхы дар, кердадар оттадара мисси сайна хьатІаэца? Се бехке вора аз, трансплантаци е еза сай хьалхара пациент Луис Вашкански айса верзарга сатувса ваккхарах. Из ма варий операци ла а хийцача дегаца ваха а везаш хиннар. Тхо шиъ цхьана вар, сои са пациенти, тхо шаккхе а сатувсаш вар. Вашкански йоахар сога: «Доктор, со раьза вий яхаш хетт Іа, тІеххьара а «хІаа» ала ях. Фуд укхаза дувца? ХІанз се волчча бесса, хІанзара дог чу а доаллаш хуле, са дар вахар дац...».

Операци е водаш, сона ховра: нагахьа санна из дика чакхйоале, керда эксперименташ ергйолга, айса меттел кхыча медикаша а. ХІаьта нагахьа санна из во чакхйоале, бехке вар со, професcop Барнард хургвар. Из во чакхъялар кхерарий со? А, кхерацар. Хала да са репутацена ма Іаткъалда ер яхаш юха а хьежаш операци е. Со дилла а тешаш хул гІулакх толаме чакхдаргхиларах, пациента айса оттув бергхиларах. Цатоамаш хиннад, цкъа хинна а ца Іеш... Вашканске, ховш долчча тайпара, операци дика лайра. Из велар массехк ди даьлча пневмонех, простуда а хинна. Дог хувцаш яь из духхьашхара операци кола тІара дІадоладенна, ховш хІама доаццашехьа бакъдолчунга кхача гІертар санна хІама дацар. Аз аргдар, из дерригача дунен тІарча лораша яьча экспериментий этап яр. Этапех цаІ яр.

— Хьа вахаре керттера операци я ала йиш йий цунах?

— Нийса хургдар цу хаттара бакъдеш жоп делча. Амма цхьаькха логика а я. ХІара деннарча вахара логика. Цо хьогге а тешаваьв со, керттера пациент, из хІанз воагІаш латтар хиларах, хІаьта из клинике хьавахьаш моттигаш а кІезига хилац.

Диъ шу даьннад эггара хьалха Вашканскена операци еш пайда ийцача дог хувцара метода тІара тхо даьнна. ХІана? Укхаза тІеххьара дош ала дезараш хирургаш а боацаш иммукологаш ба. Дог хувцара хирурги хьогге а караерзаяьй. Амма тхо Іомаденнадац дІакъоастадара процесса тІахьожам лоаттабе. Принципага диллача из къоастаде йиш йолаш декхар да. Наьна организмо, масала, дІакъоастаяц бера организм, шийна из кхычахьара «хьатІадена» дегІ доллашсхьа. Болх бу генетически информаце блокадо. ТІаккха мишта регулировани ергья донаргара унахочунга йодача генетически информацена, мишта блокада ергья цунна, мишта мукъайоаккхаргья? Даьраш кІезига дац. Цхьабакъда, хоадамбеш дола хІамаш данза да, хІаьта уж маца дергда ала хала а да. ХІаьта унахой йиш мичай хьежаш багІа.

Мишта керта чу йоагІа идея? ВІалла дага а доацача, лаьрхІа а доацача тайпара. Импульс, хулаш хул, кертагара, хьаькъалгара йоацаш, дегагара йоагІаш а нийслу... — Кристиан Барнарда дег тІа кулг дулл. — «Дог» яха дош вІалла медицински маІане а доацаш.

Идея хьахилара деша йола иллюстраци — «цхьан кер чу ши дог» яха операци. Из йолалуча трагеди уллар. Со операци еш вар тхоай дезала чІоаггІа хьамсарча сага, сай воккхагІволча виІий доттагІчоа. Дог хувцар. «Дог — пехкаш» оала аппарат соцае еза ха хьатІакхаччалца дерригa лерpагІа додар. Дог цІий лехка дезаш дар. Амма из детталацар. Аз цІаькха а йолаялийтар машин. Иштта хІама массехказза нийсделар. Сахьата тІехьа сахьат долаш ха дІаухар. Сай пациент вовзаш вар сона бер долча хана денз. Довзар хІанз сийнденнача бордаш тІара цун велакъажар а. Ховра, наІарал арахьа массехк сахьата хьежаш вагІаш сай воІ волга «Ховра, дІаравоалашехьа цун бІаргаш сайна тІаоттаргдолга.

Хийца делла дог тохадаланзар. Кхелар операционни истола тІа..

Со коридора чу дІааравальар. Са воІага аьннадар цунах фу хиннад. Шинна а кулгаца корта хьа а лаьца, Іохайна вагІар из. БІаргех доагІа хий пІелгашта юккъе гІолла Іоухар. Дувца волавелар со. Фу, мишта, хІана... Медика медикаца санна. Цо са къамаьл юкъагІдаьккхар. «Ший дегаца кІеззига ваьха а кхы а вахарг ма-варий из. Ший дог чу хІана оттаданзар Іа цунна? Юха чу!».

А, из медицински дискусси яцар. Из эмоциональни взрыв яр. Уйлай лелам, нийсагІа аьлча, виІий уйлаш къайлагІа хІама доацаш гуш яр, дерригa духхьала а дар. Дог-м болх беш, дахаш ма дарий, хІаьта из-м дІа ма-хоададирий...

Цигга, больничнии коридоре, тІоа согача хьисапе, гучаийккхар идея цхьа эмбрион: тІеххьара низ ураоттабаь бой а, болх беш дола дог дІадаккха дезац. Цунах тоха деза кердадар. Цхьан кер чу ши дог. Ма кхетадеш а да! ХІаьта а из сона дагадохийтара виІий корзагІвалар, бІаргех Іонха хий, цун кІома къамаьл нийшар. ХІама дагадохаш хилар нийшар. Дукха ха я со вайна дулургдолчун доазув вай хІама дагадохаш хилара доазоно хоададеш хиларах тийша.

Кердача эксперимента маІан латтар донора дего, цамогаш долча дега метта дІа а ца отташ, цунца цхьана болх беш хиларах. Керда дог нера аьтта оагІорахьарча даькъа тІа дІа а оттадий къаьначох дІахотт. Иштта мара йиш яц «цамогаш дола дог балхах мукъадаккха», цо салоІа неп оттае. ХІанзалца из болх шийна дІатІанийбора «дог — пехкаш» оалача аппарато, амма геттара кІезигача ханна, дукхагІа нийцача а массехк деннеи бисаннеи. Пациент больничнии маьнге тІа алла везаш вар. Ши дог чудоалла саг нах санна ваха йиш йолаш ва. Практике хинна хІама, керда, шоллагІа дола, дог шин бетта деттаделар пациента кер чу. Цу ерригача хана лаьттар къаьна дог юхаметтаоттадара процесс. Керда дог чура хьадаьккхар организмо из юстара мадаьнкхинге. Пациент вахаш вар. Къаьнача методах гІулакх леладаь хилча цун вала везар.

(ДІахододар хургда).

Финляндера хоамаш

ВОШАЛ ТЕССА ЮБИЛЯРАШ

Хейнола шовзткъе иттлагІа я советски городашца доттагІлеи гІулакхаш тоссаденнача Финлянде городашта юкъе. ХІаьта цунца гаргалол лаьца Барановичи — из гІулакх даь Белоруссе хьалхара город. Дукха ха йоаццаш Хейноле хиннай Барановичера хьалхара делегаци. Вошал тоссаденна советски вож 49 город Эстоне, Латве, Литве, Украине. Московски, Ленинградски, Калининградски, Новгородски, Псковски, Орловски, Мурмански областашка, Волга тІеи Дона тІеи, Карельски АССР-е я.

Укх шера 25 шу дизад эггара хьалха вІаши гаргалол тессача Запорожьенеи Лахтинеи, хІаьта иштта Ленинградаи Тукунеи юкъе вошал дола никъ Москва — Хельсинки.

ДегІайоагІа пассажирски сообщени а. Духхьал дІадахача шера советски а фински а фирмай автобусашца дІа-юха бигаб шинна а мехкара 100 эзар совгІа саг туристаш.

ИТТ ШЕРА ВОРХІАЗЗА

ТІеххьарча итт шера ворхІазза дукхагІа хиннай Советски Союзаи Финляндена юкъера автомобильни перевозкаш. 1966 шера кулгаш яздаьча цу хьакъехьарча шин оагІонна юкъерча договоро лаьрхІадар цу даькъера транспортни бувзамаш динамично дегІадоаладе.

Боккха низ болча советскии финляндскии мовхьаш кхухьача автомашинаша цхьан мехкара вокх мехка кхухь оборудовани, продовольстви, мебель, халкъа эша промышленни товараш. Хьабийллаб дилла мовхьаш дІа-юха кхухьарг-

ПРОВОДАШКА ГІОЛЛА Ю ЭКСПОРТ

Лакха напряжени йола 200 километр йІаьха лини Карельски перешейка хьунашкеи бердашкеи гІолла чакх а ювлаш йода Ленинградера финляндски доазон тІа. «Энергомашэкспорт» яхача арахьарча торгови объединенеи «Иматран войма» оалача фински фирманеи юкъерча соглашенех 1980 шу доладелча денз шер-шера Финлянде дІачуийергья СССР-ера дІауха 4 миллиард киловатт-сахьат ленинградски АЭС-о хьаю электроэнерги. СССР новкъосталца Ловисе хьалъяьча эггара хьалхарча фински атомни электростанце хьаеча электричестваца цхьана цо дикка гІо дергда Финляндена энергетически низ Іоабе.

ЧАРХАШ ТІАРА БАНК

«Датасааб - Валмет» яхача фински фирма СССР-а яйтаргья 1980 шера хургдолча Олимпийски ловзарашка дакъа лоацаргдараштен хьаьшаштен валюта хувцара лаьрхІа йола банковски оборудовани. Из оттаергья Москве, Таллине, Киеве, Минске.

Ю. ХИЛТУНЕН, АПН корр.

Хельсинки.



ФРГ. Мехка хьайнача сталеварий забастовке дакъа лоацаш 37 эзар болхло ва. Цар дІадех болх бе моттигаш хилийтар, дуккха нах балхара дІабоахилга соцадар, алапеш тІатохар. Забастовка йохае гІерташ промышленноста цу отраслерча предпринимателий объединене дІакхайкадаьд дуккха нах балхара дІабаха лерхІаш шоаш хилар.

СУРТА ТІА: забастовке дакъа лоацаш бола болхлой дІаязбу Дуйсбургерча забастовочни комитете.

ЮПИ—ТАСС телесурт.

Социалистически мехкашкара хоамаш

НИЪ КОНТИНЕНТЕ ДОЛХА ФОРДА НАЬКЪАШ

Халкъа Iаьдал латтача шерашка Германски Демократически Республике хьаяьй хIанзара торгови флот. Цунца лоархIаш да 200 форда кема. Цу дерригнеша а цкъа хьу мухь 1,8 миллион тонн ба. Массазарча мовхьаш кхухьача кемашца цхьана немецки «торгови флотилеца». дукха да бекъа мухь кхухьараш, танкераш, контейнераш кхухьараш.

Форда 23 новкъа гIолла дунен тIарча тайп-тайпарча паччахьалкхенашка кхухь республико мовхьаш форда тIа гIолла. Укх шера кхача деззача моттигашка дIакхоачадергда ГДР торгови флото 13,5 миллион тонн мовхьаш. ТIехьарча кхаь шера духхьал Вьетнама Социалистически республике дIакхоачаяьй форда новкъа гIолла 200 эзар тонн тайп-тайпара оборудовани, эгтара хьалха эшаш йола хIамаш, медикаменташ.

(АПН).

●

ДУКХАГIА ХУЛАШ ЛАТТ РАДИО-ЛАДУВГIАРХОЙ

Алтай яхача городе эксплуатаце дIаеннай керда радиостанци. Из йоккха событи я малхбузен Монголе ах миллион болча бахархошта. Царга торо кхоач Центральни радиовещание программашка ладувгIа. Алтаера радиостанци Совтски Союза гIонца Монголе хьалъеш латтача дукхача бувзама объектех цаI я.

Хьалъеш латт иштта ши эзар совгIа километр йIаьха магистральни радиорелейни лини Улан-Батор — Баян-Ульгий. 1982 шера из эксплуатаце дIаелча радиопередачаш тоа а лургья, хIаьта МНР къаьст-къаьстача аймакашка бахача наьха Центральни телевидене программашка хьежа йиш а хургья. Дикка алсамъяргья иштта телефонно-телеграфни каналий торонаш а.

(АПН).

●

КЪАМАН БИБЛИОТЕКА

ДIадахача шера доладаь Польша Къаман библиотека здани хьалъяра балхаш сихлуш латт. Карара шу чакхдоаллаш хьалъяь а яьккха дIалургья хьалхара объекташ — пхи миллион книжка латтаргдола моттиг. ТIехьагIо укхаза гучаяргья Iалаьмате йоккха читальни зал, Iилма институташ, полиграфически предприяти, переплет ю мастерской. 1985 шу хьатIакхоачаш библиотечни комплекса зданей ерригa че 200 эзар квадратни метр хургья.

(АПН).

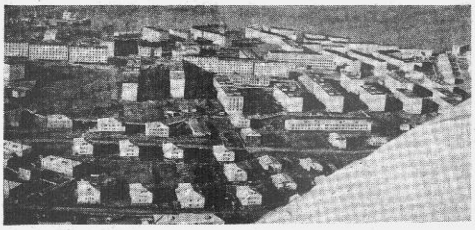
●

«АЛИМА» — «КХАЧАН ФАБРИКА»

Чехословаке дегIаухаш латт общественни кхачан предприятей сеть, тIа-тIа дукхагIа хьаелл столовеш заводашкси, фабрикашкеи, учрежденешкеи. Нагахьа санна пхи шу хьалха шоаш болх беш болчча делкъийна хIама даа йиш йолаш къахьегамхой пхелагIа дакъа мара хиннадеце, тахан цар кхоалагIа дакъа из торо йолаш да.

Дукха ха йоацаш мехка лаьрхIар столовешка блюдаш цигтара дIакхухьаргдола централизованни фабрика-кухни вIаштIехьъяккха. Эггара хьалхара цу тайпара йола «обедий фабрика» а хинна дIаэттар ЧССР Брно яхача городера «Алима» — из хIара денна 200 эзар тайп-тайпара кийча блюда арахеца дезаш я. Фабрикера даа хIама иштта «дIаухаргда» города лоаллаха, Къулба-Моравски областе ухкача предприятешка а. Менюи бустами оттабара гIулакх компьютерий новкъосталца кхоачашдергда укхаза.

(АПН).



Чукотка тахан

ШИН ОКЕАНА ЙИСТ

Революци ялалехьа Россе Къилбаседе баьхача наьха вахар баьде а безаме доацаш а хиннад. Хала лазараш, моцал, шелал эттача хана бIарчча юрташ хIалакьхулаш хиннай. Чукотке шин океана — Тийхин Ледовитеи — йисте уллача ворхI бIаь эзар квадратни километр совгIа территори йолча лаьтта Октябрьски революци ялалехьа верригa интеллигенце шийтта викал, кхоъ юххьанцара школа мара хиннаяц.

Октябрь котбаьнначул тIехьагIа Къилбаседе тоаелга паччахьалкхен гIулакх а хинна дIаэттад.

Лоацача хана чукчаша эскимосаша, юкагираша, эвенаша эрсий халкъо новкъостал дар бахьан долаш, парте сийлахь-йоккха йоахо яр бахьан долаш дешар Iомадаьд. техника караерзаьй, общинно-родовой строягара социалистическичунга баьнаб.

Советски Iаьдал латтача шерашка доккхий хувцамаш хиннад чукотски лаьтта. Таханара Чукотка — горно-добывающи промышленноста, дегIаенача стройиндустре край мехка йоккхагIйола саьрч леладу район, массане дийшан лакха культура йолеи край я.

СУРТАШ ТIА: 1. Город Анадыр — Чукотски Автономни округа центр.

2. ЦхьоалагIча классе деша дагIа бераш — Провиденски школа-интерната воспитанникаш.

С. БЕЛЯЕВОЙ сурташ.
ТАСС фотохроника.



ДОНОР — ВАХАР ЛУР

Организма вахара Iалаьмате лоархIаме да цIий. Мичча бесса денна а, цIийна Iовдавалар е лазар бахьан долаш, цIий кIезигдаларо а хIаьта иштта цун лоаттам, мичча бесса баьккха а, лер тIара баккхаро а организмана чура болх толхабу, цкъаза геттара воча хьал тIа а оттабеш.

Кхыча сагагара даьккха цIий чудоттар боккха низ ба цIий кIезигдаларца лоаттабеча къовсаме, цIий кIезига хилара дарба деча а цхьадола кхы тайпа патологически хьал тIаэттача а хана.

ЦIий чудуттилга эгтара хьалха дагадехад геттара хьалха дIаяхача хана. Цу хьакъехьа вай зама хьайолаялале 2000 — 3000 шу хьалхагIа корадаьд вайна египтянаша дийцар.

ЦIийн ерригача свойствай лоархIам а беш. СССР-е эгтара хьалха цхьан сагагара даьккха цIий кхычоа чудеттад 1919 шера. Дунен тIа эгтара хьалха 1926 шера Москве хьайийллай унахошта детта цIий доаха къаьстта Институт. ЦIийн свойстваш хIанз бокъонца шоаш ма-ярра Iомаяь яьннай, тIаккха цо йиш хулийт донорей (лучун) дIаэцачуни цIийний группаш бокъонца цхьана тарлургйий а хьожаш цIий хьадаккхеи чудоттеи, цу тайппара, шоай групповой свойствашка диллача цIийш цхьана тарлуш ца хиларца ювзаенна хулаш йола осложненеш ца хилийта а.

Медикий хIанз торо я дуккха ха яьлча а (4—5 кIирагIа а кхы дукхагIча хана а) унахочоа чудотта мегаргдолаш цIий дIаоттадаь лоаттаде.

Сийлахь - боккхача Даймехка тIема шерашка 73 процент хила мегаш бола доарахойи 95 процент унахойи берза а баь юха дIаоттабаьб ший ханнахьеи дикеи медицински новкъостал дар бахьан долаш. Цудухьа шеко яц, тIема шерашка а цIий чудувттара наькъаца миллионаш нах — Даьхе лораеш лаьттараш — бовчара баьха хилараx.

Донорал СССР-е сий долаш гIулакх да, хIана аьлча, унахой лечара бахари берзабари санна долча, дикача гIулакха гIо ду цо. ЦIий кийчделгеи (донорашкара цIий хьаэцар) из дIаоттадаь лоаттаделгеи къаьсттача учрежденешка — больницаши кхыйола дарбан учрежденеши цIийца Iалашъеш йолча цIий доахача станцешка деш да. ХIаьта Нохч-ГIалгIайчене уж декхараш кхоачалдеш я цIий доаха республикански станци.

ЦIий доахача станцешка массе оагIорахьера медицински тохкам бу донорашта. Укхаза хьож цар цIий кхычарна тоха мегаргдий а хIаьта иштта донорашта зулам даргдоацаш царгара мел цIий дакхха мегаргда а.

Эггара хьалха цIий луш волча доноргара цкъа доаккхаш 250—300 кубически сантиметрга кхоачаш цIий даккха мегаргда, хIаьта шозлагIа а массехказлагIа а луш барашкара — 450 — 500 кубически сантиметр. Иззал цIий даккхар донорий унахцIенонна Iаткъац, хIаьта царгара хьадаьккхар мисcел дола цIий бутт ха мара юкъе ца йолаш юхаметтаотт. Цудухьа шозлагIа даккха мегийтац из 1,5—2 беттал хьалхагIа. Шеко йоацаш бакъдаь хьахьенха да, ший цIий дIаденначул тIехьагIа сага дегIагара хьал цу сахьате тоалуш хилар: дуача хIаманцара безам совбоал, кадайгIа хул, лерттIа наб ю.

Пхьнах чудохийт унахочоа цIий. Цкъаза, доттанза ца доалаш моттиг нийсъелча, цкъа дотташ 1—2 литр а кхы дукхагIа а чудотта мегаргда цIий. ЦIий чудеттачул тIехьагIа сагага низ бол, биаь кхача дегIах дикагIа дIалат, сихагIа верзара гIо ду. ЦIий а цIийна меттел етта молхаш а йийттача пайдана я иштта кера хиннача айпа дарба деча хана. гийгах кхача Iочакх ца боалаш хилча. нод-сел а ухаш човнаш йолча хана.

Вай республикерча ерригаш а хIана яц аьнна йолча дарбан учрежденешка пайда эц цIийх а цунах яьча молхаех а. къаьстта а дарбан гIулакха чIоагIа тешам бенна, лоархIаш, догдоахийла хулийташ йолча хирургически отделенешка. Из ховш да медикашта меттел, вай сий деши лоархIаши болча донорашта а.

ЦIий а, иззаморгаш а, цунах хьаяь молхаш а дуккхача лазарашта никъ бехкараи дарба дараи шерра юкъекхувла йиш хиннай баха нах башха - дикача, патриотически болама — шоай цIий юхадехаргдоацаш дIателача юкъе дуккха дакъа лоацаш хилар бахьан долаш.

Законодательствага хьежжа предприятейи учрежденейи кулгалхой декхарийла ба лораш хьожачеи цIий дIалучеи дийнахьа донораш бола шоай болхлой цхьаккха духьале йоацаш унахцIено лораяра организацешка ахийта. Цига йоаккхача хана донорашта цар шоай юкъера алапи дала догIа.

ЦIий дIалуча дийнахьа донор балхах мукъавоалийт къахьегаш из моллагIча сменe вале а, балха хана е балхах мукъа волча хана цIий дIалуш из вале а. ЦIий дIаденача шоллагIча дийнахьа салаIа мукъа вут из иштта ший юкъера алапи а долаш.

СалаIа денна из ди, нагахьа санна цIий дIателачоа лойя, хIара шера телача отпускаx дIахотта мегаргда. Нагахьа санна совнагIа доагIача мукъача денал (пхе дийнахьа болх беча кIирага довлача хана оттадьча) хьалха цIий дIалуш донор вале, тIаккха а иштта мукъа ди доагIа цунна. Нагахьа санна отпуске волча хана цIий дIалуш донор зале, цхьа ди дIайIаьхъю цун отпуск, иштта юкъера алапи а долаш. Хадданза цIий дIателаш болча донарашта эггара хьалхарча аргIанна лу салоIача цIеношкеи санаторешкеи баха путевкаш. ХIаьта вай медикаша, шоаш а донораш хиларца, шолхонца дакъа лоац унахцIено лораеча, дизза кхоачашду советски гражданин сийлахьа донор хилара декхар. Хоза а хеташ яха догдоагIа царех цхьабарий цIераш: Е. Н. Саакова, С. А. Бакши, С. А. Канкаев, М. Н. Кучукова, М. М. Атагиев, В. И. Солодская, Г. Н. Могушков, К. Р. Ужахов, Д. А. Руди, Л. М. Ионкина, В. А. Осипова, кхыбараш.

Донорства гIулакх къаьстта дика дIаоттадаьд районий, предприятей, учрежденей кулгалхоша цун е йоаггIача тайпара уйла еча а из цIенхаштта, паччахьалкхен лоархIамера гIулакх а лоархIаш леладеча а моттигашка.

Юха ца дехарг цIий телара планови заданеш шерра шера кхоачаши тIехкхоачаши ю Наурски районо, город Грозне районаша, Грозненски, Ачхой - Мартановски районаша 1978 шера 24 октябре тIехкхоачашъяьй план.

Халахете а, ца аьлча далац, цIий кийчдара планаш Наьсарен, МагIалбика, Надтеречни, Урус - Мартановски, Советски районаша цIаккха а кхоачаш ца еш хилар. Цу районий кулгалхоша донорствана кIезига уйла тIайохийт, лакхе латтача органаша цкъа санна дуккхаза а шоашта из тIаднйхка долдашехьа а.

Б. КИНДАРОВ,
НГIАССР унахцIено лораяра министра заместитель, медицински Iилмай кандидат.

М. Ю. Лермонтова цIерагIча республикански эрсий драматически театре кийчъяьй «Утиная охота» яха керда спектакль. Премьера кийчъяьй театра керттерча режиссера НГIАССР искусствай заслуженни деятела, республика Комсомола преме лауреата Солцаев Мималта, художественни оформлени яьй художника НГIАССР заслуженни деятела Сновинг Александра.

КЕРДА СПЕКТАКЛЬ

Вампилов Александр вай мехка дика вовзаш вола драматург ва. Цун пьеса ца оттаеш нагахьа театр хургдац вай мехка. Цун пьесах хIанз ер кхоалагIа спектакль оттаю М. Ю. Лермонтова цIерагIча театро ший сцена тIа. Иштта, 1967 шера укхаза оттайир цун «Прощание в июне» яхеи 1974 шера «Провинциальные анектоды» яхеи пьесаш. Спектакле дакъа лоацаш ба. РСФСР заслуженни артистка Брыткова Людмила, НГIАССР халкъа артист Белоглазов Владимир, НГIАССР заслуженни артист Поздоровкин Анатолий, артисташ — Воткалюк Людмила, Джураева Тамара, Ремезов Николай, Стужев Виталий, Фиров Руслан.

Цу спектакле Ирина роль ловзаеш я Нурадилов Ханпаший цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен театрерча гIалгIай труппа артистка Яндиева Тамара.

А. БЕК.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ВАХАРА ШКОЛА

ШКОЛЬНИКАШ — ЗАВОДЕ БОЛХ

Москверча 370-ча школа дешархой шийтта профессех кхеташ боагIа тахан. Из дерригa а бос болча телевизораштa кинескопаш арахецача «Хроматрон» яхача завода-шефа гIонца деш да. Цо декхар тIанийцад шийна къахьегама кхетам луча школана гIо де. 9-чеи 10-чеи классашкара дешархой кIирагIа шозза болх цу предприяте производственни практике. Цар укхаза цу е вокх профессех йола теоретически знанеш ийца ца Iеш, юкъарчал доацаш цехашка къа а хьег. ХIаьта кIаьнкашта уж раьза боаца занятеш «тIа ца теттара», бархIлагIча классе ший тайпара къоастабу уж: 12 специальностех шоай дукхагIа безам тIабоддар хорж цар.

— «Новкъа еций хьогI» школа предприяте производственни планашта? — хетт аз «Хроматрона» директорга Юрий Машинга.

— ХIамма а новкъа яц, — жоп лу цо. — Хано хьахьекхад, кагирхошта моллагIа профессеш Iомаелга школера дIадоладе дезаш хилар. Цу гIулакха бокъонца барта да тхо 370-ча школа хьехархошца. Тхо потребителий оагIорахьара, вешта аьлча, духхьал тхоашта эша къахьегама кадраш кийчъяра оагIорахьара, хьажац цу дешага, тхона дагадар да берашта шоай дего къоабалъю професеш харжара гIо дар. Цудухьа хIара шу дIадоладу оаха Iилма-теоретически конференци а ший, школа дирекцеца цхьана цига лакхерча классашкарча дешархошта хьехара комплексни план оттаю оаха. Школа йисте яьккхача зрелоста аттестатаца цхьана цар шоаш хержача профессех квалифицированни удостверенеш а дIаэца торо хургйолаш.

Цкъа «Хроматрона» кадрай отдела балхахой хьежар «Мала хила безам ба хьа?» яхача темах йолча иттлагIча класса дешархой сочиненешка. Гучадьлар дукхагIа бола дешархой шоай планаш заводе бергболча балхаца ювзаш хилар. ТIехьагIа хьежар, кхоачашхиннадий тетрадаш тIа дIаяздаь хинна дагалаьттараш: гучадьлар школа йинстеяьккхача 66 сагах 38 производстве балха ваха хилар. Иштта, кIаьнкаша лийрхIараш кхоачаш хилар. ХIаьта из дуккхача даьъе «завод — школа» контакташ бахьан хинна хIама а да. ПхелагIча классе дешаш болаш боагIа дешархой «Хроматрон» производство йовза, хIаьта цу хана денз тедалац предприятецара цар бувзамаш.

Завода кадрай отдела начальника Меркулова Людмилас дувц:

— Оаха шефство лелаеча школе кийчъяь «профессей кабинет» я, цига йовз берашта йолаш йола болхлой специальносташ, уж Iомаяра саг малагIа гIулакхаш доахкаш хила веза кхетаду, квалификаци дIахо лакхъяра торонаш йий, из болх бечун алапи мел лакха хургда хов. Цул тIехьагIа шин шера заводе къахьег дешархоша, болхлой быт мишта хул практике кхета а деш.

А. ЧЕРЕПАНОВ,
АПН корреспондент.



ШИ НЕШ

Успанова Аьсети Мелик-Григорьянц Ларисаи ши неш я. Шерипов Асланбека цIерагIча мехкдаьтта чакхдоаккхача завода столове болх беш я уж шаккхе а. Цудухьа столове коллективо доахача толамашта юкъе цар а да дакъа. Шоай болх тоабе, уж толамаш доккхагIеи дикагIеи хилийта гIерташ хьинаре къахьегаш дикка дакъа лоац цар социалистически яхьа декхараш тIехдика кхоачаддеш.

Цхьана болх беш бале а, специальносташ тайп-тайпара я неший. Лариса кондитер я. Цо болх бу пирожнеш, мерза булкаш, пирожокаш, ватрушкаш еча, кхыйола хIамаш кийчъеча. Ший низ, хьаькъал тIадахийте из болх хьамсара лелабу цо. Цудухьа хIара бетта план комсомолко Мелик-Григорьянц Ларисас 120 — 130 процент кхоачаш а ю. Ларисас хьаяь уж хIамаш чам болаши безам тIабодаши юъ завода столове чу мел воагIача саго.

ХIаьта Успанова Аьсет повар я. Ер диъладгIа шу да цо из болх бу. Аьсетах дика повар е гIерташ чIоагIа къахьийгар цун хьехамча Фоменко Владимир Яковлевича. Цудухьа боккхача безамца оал Аьсета цунах са хьамсара хьехамча аьле.

ДIадахача шера тIехдика дешаш чакхъяьккхар Аьсета кулинарни училище, хIаьта хIанз шоллагIа дола блюдаш дикагIа кийчде Iомалуш я из. Дикеи, тIахьежача даара безам тIагIоргболаши, диача дегIах латтаргдолаши да Аьсета кийчдеш дола уж шоллагIа дола блюдаш.

Заводе къахьегаш мел вола саг раьза ва шин нешийна. Болхлой шоаех бенна безам ца бойта гIерташ хьинаре, хьаьнала къахьегаш хьайоагIа ши неш — Успанова Аьсети Мелик-Григорьянц Ларисаи.

А. КАРДАШОВ,
«Нефтехимик» яхача дукхатиражни газета болхло.

СУРТА ТIА: Шерипова Асланбека цIерагIча завода столовера ши неш — Л. Мелик-Григорьянц, Аь. Успанова.

З. БАТЧАЕВА сурт.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

Электрически сетей Грозненски предприяте берригача абоненташка дIахойт йоагаеча электроэнергех доагIа ахча хIара бетта оаш оашош дIателанза даргдоацаш хилар.

Нагахьа санна ший ханнахьа из дIа ца делча кхы тIа хоам ца а беш электроэнерги дIахоадаергья.

Цул совгIа Паччахьалкхени шоай доалахьарчени сектора абоненташ декхарийла ба 1978 шера 31 декабрага кхачалехьа электроэнергех дIатийнначеи тела доагIачен ахчан расчеташ нийса йий хьажа.

1978 шера 31 декабрал тIехьагIа абоненташа яь претензеш электрически сетей Грозненски предприяте дIатIаэцаргьяц.

ЭЛЕКТРИЧЕСКИ СЕТЕЙ
ГРОЗНЕНСКИ ПРЕДПРИЯТИ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

14 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!».
9.30 — Н. Долинина. «Нийсхо лехараши бехктокхараши» яха телевизионни спектакль.
11.00 — Эрсий романс. Кхоачашду: СССР халкъа артистка О. Барднас. Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радион эрсий халкъа инструментий оркестро. Кулгалхо — РСФСР заслуженни артист Н. Некрасов. Чакхъяьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Социалистически мехкий документальни фильмай программа.
15.40 — «В.-А. Моцарт. Трио си бемоль мажор» яха фильм-концерт.
16.00 — «Объектив».
16.30 — «Эрсий мотт».
17.00 — «Город «Грозный» яха телевизионни документальни фильм.
17.15 — «Сакъердаме старташ».
18.00 — Миллионий Ленински университет.
18.30 — «Стихаш — берашта».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Цхьана — барттайна дезал». Музыкальни программа.
19.30 — Европейски чемпионий хоккеях йола кубок. Финал. «Спартак» (Москва) — «Польди» (Кладно ЧССР). Хьалхарен шоллагIеи периодаш. Ленина цIерагIча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци.
21.00 — «Ха».
21.35 — Европейски чемпионий хоккеях йола кубок. КхоалагIа период.
22.10 — «Илли оал СССР халкъа артисто Петров Ивана». Фильм-концерт. Чакхъьлча — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

15.00 — «Сайрийнара йисташ» яха телевизионни художественни фильм.
16.20 — Атеистически темаех (гIалгIай меттала).
16.30 — Киножурнал.
16.40 — «Парткоми яхьа». «Самашкинский» совхоз» (нохчий меттала).
17.10 — Iилман-популярни фильм.
17.30 — «Ялат хинна Iап...». Телеочерк.
17.45 — «Хроми марганеци», Iилман-популярни фильм.
18.05 — «Ираз луш дола театр».
8.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала).
19.00 — Бaь тIарча хоккеях йола кхалнаьха командашта юкъера Ерригсоюзни чемпионат. «Спартак» (Московски область) — «Андижанка» (Андижан). «Спартак» яхача спортивни ловзарий манежера передача.
19.30 — «ТIеххьарча сигарета тIа бода никъ». Iилман-популярни фильм.
19.45 — «Шоана, дай—поаной!».
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «П. И. Чайковске симфонеш». 3-гIа симфони.
21.40 — «Вай лаьттан човнаш». Художественни фильм.

15 ДЕКАБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
9.00 — «Къоначар кхоллам».
9.20 — «Иллналархо» яха телевизионни художественни фильм (ГДР). Режиссер сценаре автор, керттера роль ловзар — Дин Рид.
10.45 — «Дивертисмент». Фильм-концерт. Чакхъяьлача — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — Документальни фильмай программа.
15.45 — А. Н. Островске «Гроза».
16.30 — «Шахматни школа».
17.00 — «Москва а москвичаш а».
17.30 — «Берашта оакхарий хьакъехьа». Ленинградера передача.
18.00 — «Къовсамийн вотлонийн новкъа». Польше болхлой парте 30 шу дизарга.
18.30 — «Вай иллеш».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Художественни гимнастиках йола кубок. Брнора передача.
19.30 — Духхьашха Центральни телевидене экрана тIа. «Миштад шун делакъажар?».
21.00 — «Ха».
21.35 — Йоазоькхо А. Чаковский. «Останкински студе вIашагIкхетар». Чакхъьлча — «Тахан дунен тIа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

15.00 — Мультфильм.
15.10 — Документальни фильм. «ВЭФ заводе пекарни вIашагIтохар».
15.30 — В. И. Шукшин. «Кадай нах». Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театра спектакль (нохчий меттала).
17.05 — «УнахцIено» (нохчий меттала).
17.35 — «Гипронефтехим» институтa коллектив республика заслуженни поэтессаца Р. С. Ахматовайца вIашагIкхетар.
18.00 — «Исторе оагIонаш». «Целина» яхача Л. И. Брежнева книжках лаьца» (гIалгIай меттала).
18.35 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала).
18.55 — Документальни фильм.
19.10 — «Вай советски халкъ».
19.45 — «Комсомольски правда» газета призах йола СССР ГТО — яхьий чемпионат.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — Халкъий хахарий ансамблей концерт.
21.40 — «Сон са лоалахойн» яха телевизионни художественни фильм.

РАДИО

14 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Хургболча хьуькъаматешаме лард» (гIалгIай меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — Концерт (гIалгIай меттала).
8.40 — «ЦхьоагIо йолча дезале» (нохчий меттала).
9.15 — «Ленински доттагIлено низ лу» (нохчий меттала).
9.30 — Грозненски экспериментально - механически завода слесарий-сборщиклий бригадира А. А. Забабурина хетадаь музыкальни радиооткрытка.
9.45 — ХIара балха денна — дикала знак! «Керттера наькъаш» (гIалгIай меттала).
16.00 — М. Магомаева а У. Гаджибекова а музыка (эрсий меттала).
16.15 — «Парте дешо дог айду» (гIалгIай меттала).
16.30 — «Дега лоIамагIа» (гIалгIай меттала).
16.50 — «Денна темаех» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

15 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.25 — У. Бексултанова ашараш (нохчий меттала).
8.50 — «Социалистически яхьа дневник» (эрсий меттала).
9.15 — «Атеист» (нохчий меттала).
9.35 — Комсаш леларий радиошкола (эрсий меттала).
9.45 — «ДоттагIий оазаш» (эрсий меттала).
16.00 — «Патриот». Радиовыпуск (нохчий меттала).
16.15 — «Болхлой вахар». Радиогазета (гIалгIай меттала).
16.35 — «Безама муамаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).
18.30 — «Сайрийнара Грозный» (горсете гIолла).
18.30 — Ашараш (гIалгIай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIоллеи Грозней морхаш а йолаш, цхьайолча хана лоа а делхаш, Iуйрийна дохк а доалаш, малхбоалехьара секунде 0 — 5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 0 — 5, Грозне 1 — 3 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный. Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культуреи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05365. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 8636.